

'אנני'

בעת הפגישות המדווחות כאן הייתה אנני בת שלושים וחמש. היא נולדה וגדלה בסקוטלנד והחלה אנליזה בשנות העשרים המאוחרות לחייה. היא למדה צילום קולנוע ועבדה על כמה סרטים עלילתיים, אולם אהבתה האמיתית הייתה צילום סרטי תעודה. היא פיתחה עניין בצילום סרטים שמציצים לאנשים מבעד לחלון ביתם בלילה. היא אהבה להנציח את חייהם של האנשים הפשוטים בסגנון הראליסטי של הצייר אדוארד הופר.

אמה הייתה פעילה מסורה ונלהבת של מפלגת הלייבור והרבתה לנסוע להרצאות ולכנסים של המפלגה ברחבי סקוטלנד ובריטניה. אביה של אנני היה כומר שגילה עניין רב בפילוסופיה הלוגית הפוזיטיביסטית. את אנני גידלה סבתה מצד אמה, שגרה עם המשפחה. אנני הרגישה קרובה מאוד לסבתה, בניגוד לחוסר הקרבה שחשה אל אמה. אנני הרגישה שכשאמה החזיקה אותה בזרועותיה, אחיזתה הורגשה כלא נוחה. סבתה של אנני פחדה מאוד מזיהומים נגיפיים שונים והיא כפתה על נכדתה חינוך נוקשה ביותר לניקיון והיגיינה אנאלית מחמירה: היא נהגה לתחוב לאנני פתילות גליצרין כל יום כדי לטהר אותה, וכן נהגה לשטוף לה את פי הטבעת בעזרת מטלית מסובנת חמה. אנני זוכרת שחוותה את האורגזמה הראשונה שלה במהלך אחת האמבטיות הללו. דודתה, אחות אמה שגרה באותו רחוב, ביקרה רבות בבית המשפחה ונהגה לקרוא לאנני סיפורים. היא זוכרת שדודתה אהבה בעיקר לקרוא לה את סיפור פנדורה.

הוריה של אנני התגרשו כשהייתה בת אחת עשרה. אביה נשא אישה שנייה ואשתו ילדה זמן קצר אחרי הנישואים ולד מת. אנני לא אהבה את אמה החורגת, אולם למרות זאת, היא הושפעה מאוד רגשית ממות הוולד.

אנני הגיעה לאנליזה מפני שלא הצליחה לקיים מערכות יחסים יציבות עם גברים. לאחרונה סיימה אנני מערכת יחסים עם ג'יימס, אדריכל נוף,

שעמו הייתה במשך שנה. בזמן הפגישות המדווחות להלן היא פגשה גבר חדש, מרקוס, וחרף התלהבותה ממנו, חששה שהיחסים לא יצליחו. מרקוס הוא רואה חשבון שעובד בבנק גדול. אשתו נפטרה מסרטן ברגל כמה שנים קודם לכן.

קרלוס, שנמצא אף הוא באנליזה, הוא חבר טוב של אנני. הוא מורה שעובד לפעמים גם כליצן באירועים פרטיים ולעתים גם כשחקן בתאטרון.

טס היא סטודנטית מתמחה בצילום קולנוע שעובדת עם אנני. אנני מחבבת מאוד את האנליטיקאי שלה. היא מעבדת באנליזה תקופה סוערת של העברה חיובית אם כי מוגבלת כלפי האנליטיקאי (נוירוזה של העברה), עיבוד שהתמשך על פני רוב השנה הראשונה שלה באנליזה. אנני היא אישה יפה מאוד, גבוהה (180 סנטימטרים), בעלת שיער בלונדיני ארוך ועיניים כחולות בהירות ובורקות. למרות שהיא לא קונה את בגדיה בחנויות יוקרה, היא מיטיבה להתאים בחן את פריטי הלבוש השונים והשילובים משקפים את טעמה האמנותי. היא לא מגיעה לטיפול פעמיים באותו לבוש ובחירת הסגנון והצבעים של הבגדים משקפת על פי רוב את מצב רוחה. יום אחד היא נראית כמו היפית מודרנית ויום אחר כמו דמות של אנטוניוני מסרט של שנות השבעים, ויש שהיא מזכירה בהופעתה נערה מחווה.

אנני מדברת הרבה והיא דרמטית מאוד. בתחילת האנליזה היא לא הפסיקה לדבר, ובקושי נתנה לאנליטיקאי הזדמנות להשמיע את דבריו. הסגנון המופגן שלה ושאלותיה הישירות תפסו אותו בהרבה מקרים לא מוכן ולעתים הוא הרגיש שקשה לו לחשוב בנוכחותה. עם זאת הוא חשב שהיא אישה נעימה שמוכנה לעבוד קשה באנליזה ולהתמסר לטיפול.

כדי להבין את המפגשים המדווחים כאן, מן הראוי לזכור שאנני מדברת לעתים בפרצי דיבור מהירים, מדגישה את החיובי, ומערבבת הרבה מאוד דברים באופן תמציתי ודחוס. מצד שני, מצב רוחה יכול להשתנות במהירות והיא עשויה לפתע לאמץ מצב רוח חולמני, שקט ורפלקטיבי.

ביום רביעי, היום של המפגש השלישי המדווח כאן, היא הייתה מתוכננת לעבור ניתוח להסרת ציסטה קטנה מהחלק התחתון של גבה.

עוד כמה פרטים שעשויים להיות רלוונטיים. בילדותה נהגה אנני לעמוד מול חלון ולהביט בהשתקפות דמותה. היא ניסתה לגלות אם הדמות שהשתקפה וזה גם כשהיא עצמה עומדת בשקט במקומה – היא הייתה בטוחה שזה אכן קורה. היא הייתה ילדה ביישנית וחולמנית מאוד,

עד כדי כך שמוריה ביקרו אותה על חוסר תשומת-לב בכיתה. בתחילת התבגרותה, ננזפה כמה פעמים על משחק מיני לא הולם עם ילדים אחרים. כנראה שהדבר היחיד שעשתה היה להתחכך מדי פעם בילדים אחרים, אולם נשארה לה התחושה שכילדה עשתה משהו רע למדי – משהו בעל אופי מיני. היא חשה שפגעה בילדים האחרים. בשבוע שלפני שלושת המפגשים המדווחים כאן היא חלמה שהיא 'זחל' שעומד להתחיל את הגלגול'.

פגישה ראשונה (יום שני)

אנני

בפגישה זו של יום שני אנני מספרת על סוף השבוע שלה, כשיחד עם ידידה קרלוס חשבה על מערכת היחסים החדשה שלה עם מרקוס. שתילת הצמח הוא סיפור משנה. היא רוצה שהאנליטיקאי ידע שהיא מרגישה חופשייה יותר מבעבר, שהיא מעריכה את האנליזה, והיא מעבירה רושם שהיא נהנית להיות בפגישה זו.

מזג האוויר היה כל כך יפה בסוף השבוע. ביליתי המון זמן בגינה. כתבתי מייל למרקוס וסיפרתי לו שקניתי שתיל של 'ציפורני התול' ותיארתי לו איך הרגשתי כששחררתי אותו לחופשי מהעציץ הקטן שבו הוא היה.

[במהלך הדקה-דקתיים הבאות היא מתארת בפרטי פרטים את כל ההכנות לשתילת הצמח.]

זה היה כיף ובוזי.

אנליטיקאי

וגם הדימוי יפה...

אנני

האסוציאציה הבאה של אנני היא על קניית השתיל של ציפורן חתול מכיוון ש'היה לו פרח', ומכאן ממשיכה אסוציאציה חופשית לגבי האנליטיקאי, כי היא רצתה זה זמן מה לומר לו שהוא נראה טוב.

היא אומרת שהוא **השתנה לא מעט** מאז שהאנליזה שלה החלה, והיא חוזרת ומתייחסת לסתיו, כשלבדבריה הוא נראה כמי שהיה תקוע קצת בבוץ. היא ממשיכה ואומרת בעוקצנות שלא משנה מה שגרם לכך, עכשיו זה נעלם ומצהירה שה'צבע שלו עכשיו טוב'.

ההיגיון של הרצף הנרטיבי הזה הוא ככל הנראה כזה: קניתי שתיל בעציץ ושחררתי אותו. באנליזה אני שחררתי אותו.

רצף המחשבות – קנייה, שחרור מהעציץ ואפשר לחשוב גם על אסלה מכיוון שבאנגלית המילה pot היא גם עציץ וגם סיר לילה, הנאה ממשחק בבוץ, וההתייחסות שלה לכך שהאנליטיקאי נראה 'כמי שהיה תקוע קצת בבוץ'. (ההתייחסות שיכולה לרמז גם על האסלה וגם על הבוץ [באנגלית

המממ. קניתי אותו בגלל שהיה לו פרח. רציתי לומר לך שבזמן האחרון אתה נראה טוב מאוד, כמו מישהו שמרוצה מהחיים שלו. נראה לי שהשתנית לא מעט מאז שהתחלנו את האנליזה. בסתיו שעבר נראית כאילו היית קצת תקוע בבוץ, אבל לא משנה מה שזה היה, עכשיו זה כבר נעלם. הצבע שלך עכשיו טוב.

המילה שבה היא משתמשת – bog – משמעותה גם בית שימוש וגם בוץ] – קו חשיבה זה יכול גם לשרת את הדחף האנלי וגם את הטיפולים האנליים של סבתה – דהיינו: 'אני חייבת לשחרר את החרא הזה שבתוכי ולמצוא דרך להפוך אותו לכיף ולפריחה. כדי לעשות זאת, חשוב לשחרר את החרא שתקוע גם באחר'.

שתיל בתוך עציץ הוא אובייקט שחלקו התחתון הוא שורשים, אדמה, החלק האמצעי הוא הגבעול הירוק ועל החלק העליון נמצאים הפרחים. ייתכן שזהו תיאור סמלי של גופה של אנני. על ידי שחרור מעציץ ושתילתו באדמה, לחלק התחתון יהיה מגע רב יותר עם הסביבה האנלית. המילים שלה 'לא משנה מה שזה היה, זה נעלם עכשיו', ו'הצבע שלך טוב', יכולות להתייחס לשחרור האנלי של הצואה של אותה בעיה שתקעה אותו בבוץ ושעכשיו סולקה ולכן הצבע הטוב חזר לפניו של האנליטיקאי.

ועדיין יש להמשיך ולתהות: ממה עוד היא יכולה לשחרר את האנליטיקאי? המטופלת מעלה שאלה זו בעקיפין כשהיא אומרת, 'לא משנה מה שזה היה, זה נעלם'.

אנליטיקאי

האנליטיקאי מזהה בעקיפין שגם אם הערתה של אנני נכונה, היא מדברת כאן גם על עצמה.

נראה לי שקל לך יותר לומר את הדברים האלה עכשיו.

אנני

האסוציאציה הבאה שלה היא כשהתבקשה על ידי שוטר להראות את הרישיון שלה, והיא הופכת את סוג החקירה שעברה לבדיחה. הקול העליון שלה תואם את הערתו של האנליטיקאי שעכשיו היא מרגישה חופשייה יותר. היא מיישמת את מה שהיא מדברת עליו.

למשפט שלה 'סירבתי להראות את תעודת הזהות שלי', יכולים להיות פירושים רבים. כשהיא מתבדחת עם האחר היא למעשה מונעת ממנו את הגישה לזהות שלה, בעוד שבאופן לא מודע היא אומרת, בתוך ההעברה, שהיא לא תיתן את הזהות שלה לאנליטיקאי.

כן, למרות שאני לא אומרת באופן ישיר שאני מעוניינת בך ודברים כמו: 'הלוואי ש, חבל ש...' עכשיו אני מדברת יותר על 'אני מעריכה'. אתמול שוטר ביקש ממני להראות לו את רישיון הנהיגה שלי ואמרתי לו, 'אתה עומד עכשיו לעשות מעשה חסד אתי, נכון?' פעם קרה לי דבר כזה כשנסעתי וסירבתי להראות לשוטר את תעודת הזהות שלי. ניסיתי להשתעשע אתו ואמרתי לו, 'אתה רק רוצה לדעת פרטים עלי'.

אנני מספרת עכשיו את סיפור תגובתו של קרלוס לסיפור על היחסים שלה עם מרקוס. אנני גילתה באנליזה שהיא מכפיפה את עצמה לגברים, משהו שגם קרלוס אומר לה. היא מעבירה לקרלוס את ההתנגדות שלה לשעבודה לגברים.

הגבתי באופן אמיתי לתשומת הלב שמרקוס העניק לי, כפי שראית ביום שישי. זה לא היה משהו חדש וזה קצת החזיר אותי אחורה ולא אהבתי את זה. דיברתי על זה עם קרלוס, שהגיב בעוצמה לתגובה שלי, להרגשה שלי שאני פחות טובה ממרקוס בדברים מסוימים,

היא מהרהרת באופן אסוציאטיבי וכעת באמצעות הזדהות השלכתית קרלוס הוא זה שנושא את הכאב. הרגשות שלו נושאים ומרחיבים את שלה.

היא מהללת את מרקוס בנוכחותו של קרלוס, וגורמת לקרלוס להרגיש שהוא נחות ממרקוס. כשהיא עושה זאת, היא למעשה משליכה על קרלוס את הרגשות שלה על כך שהיא ממעיטה בערך עצמה כשהיא מניחה לאחר לשלוט בה, ומאדירה את האחר.

התגובה של קרלוס ממחישה את הכוח הרגשי של האסוציאציות שלה, שכן קרלוס מוטרד כבר כמה ימים. הוא עכשיו מפעיל את ההתנגדות של אנני לדמות המואדרת. דבריו פוגעים בה, ובעקבות ההזדהות ההשלכתית מופיעה גם התובנה.

הרגש של אנני עתה מתברר גם לה כשהיא לא מתמקדת כבר בקרלוס.

התשובה הקלילה למדי לקרלוס מעבירה את הסוגיה חזרה אל האם כמקור לתחושות הנחיתות שלו.

'הוא השתחרר' – יכול להיות המשך של קו החשיבה האנלי: משהו שיוצא ושקשור למשהו שאמרה האם. ב'אנליזת סוף

כי מרקוס הוא הרי אדם כל כך מוצלח. נראה גם שהוא יודע בדיוק מה שהוא עושה. הוא מצליחן. ואז קרלוס שאל אותי אם אני חושבת גם עליו כעל מצליחן. אמרתי לו, 'נראה לי שאתה חושב שאתה לא – אתה לא מרוצה ממה שיש לך'. אז הוא חשב על זה בלילה ופירש את זה ש'אני חושבת שהוא לא מוצלח'. הוא כתב לי מייל למחרת, ואמר שהוא לא יכול לסבול את זה שחברה שלו חושבת עליו את מה שהיא חושבת. הוא התפרץ עלי בגלל כל האנשים שאני מרוממת וחושבת שהם שווים יותר מאחרים. נפגעת ממה מהדברים שהוא אמר.

במובנים מסוימים הוא צדק בזה שכשאני מרוממת את מרקוס קשה לי יותר להתקשר אליו. בכיתי קצת כשחשבתי על זה. עניתי על המייל שלו. הוא טלפן אלי אחר כך, ועדיין קיטר על זה שאמרתי לו שהוא טיפש. אמרתי לו: 'אתה לא נלחם נגדי אלא נגד מישהו אחר – אתה מלביש עלי דברים שאני לא מרגישה אפילו. מה העניין כאן? אמא שלך?' לפתע הוא השתחרר

שבוע' שאנני עשתה לקרלוס נראה שהיא מפצה על אובדן האנליטיקאי באמצעות הזדהות אתו. 'בבקשה תיקח את זה לאנליטיקאי שלך', גם זו הנחייה-עצמית שהיא מופעלת באמצעותה עכשיו. כאן מתמזגים הסדרים הנרטיביים והעברתיים של האסוציאציה החופשית. המילה 'בבקשה' מודגשת ולכן אנו מוסיפים את הקטגוריה הצלילית כחלק מההסבר של האסוציאציות.

היא מעלה אסוציאציות חופשיות על קרלוס שעוזר לה בסידור הסטודיו שלה, וקו החשיבה העיקרי כאן הוא שהיו לה הרבה רעיונות לגבי מה שהוא יכול היה לעשות אבל היא חשבה שעדיף להניח לו 'להבין לבד'. קו הביטויי ההעברתי ממשיך בכך שהיא מתנהגת כאילו היא הייתה האנליטיקאית שמאפשרת למטופל שלה להבין דברים בכוחות עצמו. פרויד טען שחזרה היא הדגשה, וכאן מילה מסוימת תופסת את תשומת הלב שלנו: המילה היא figure (באנגלית figure out – להבין). היא מופיעה לראשונה במשפט שבו אנני מדברת על כך שהוא צריך 'להבין' לבד את הזוויות, את האופן שבו הכי

ואמר: 'אוי ואבוי, אני נזכרתי במשהו שלא חשבתי עליו כבר שנים.' בקיצור, הוא נזכר שאמא שלו נהגה לקרוא לו 'טיפש' לעתים קרובות, ועכשיו הוא קישר את זה לכך שהוא עצמו חושב שהוא לא חכם. מתברר שאמא שלו לא הצליחה בכלל לזהות שום מרכיב אינטליגנטי בו. אמרתי לו: בבקשה תיקח את זה לאנליטיקאי שלך. הוא אמר שיעשה זאת אם יוכל לזכור.

מאוחר יותר הוא בא ועזר לי בסטודיו. היה צורך לחזק אותו. עבדנו ביחד והוא ניסה לחשב את זוויות הקרשים שהוא חתך. הוא השתמש במד זווית. היה לי רעיון ושאלתי אותו, 'אתה חושב שזה יעבוד?' אבל זה לא עבד. אחר כך היה לי רעיון אחר שכן עבד. בשלב הזה רק התבוננתי בו ולא רציתי לתקן אותו. הרגשתי שאני כבר הבנתי מה צריך לעשות אבל רציתי לתת לו להבין לבד, והוא אכן הצליח. החשיבה המרחבית שלו קצת מוגבלת ולי יש חשיבה מרחבית מצוינת. לא רציתי להגיד לו את זה. ואז, בארוחת הערב הוא אמר, 'את ממש טובה בפתרון בעיות במרחב.' אז אמרתי, 'בגלל שאני מצלמת סרטים.' בכל

טוב לחזק את הסטודיו. אחר כך אנני מדברת על כך שהיא 'הבינה' כבר מה צריך לעשות אך רצתה לתת לו 'להבין בעצמו'. מילה זאת חוזרת כאמור עוד שבע פעמים בפגישה. (חשוב לציין שגם האנליטיקאי חוזר על הביטוי הזה בשלב מאוחר יותר כשהוא אומר, 'זו הרגשה טובה להבין משהו'.) למילה figure באנגלית הרבה פירושים. פירושה כאמור, לחשוב על משהו בצורה מעמיקה ולהבינו, אבל באנגלית זהו גם מסמן לגוף, בעיקר זה של אישה (בעברית גזרה או פיגורה). כך שהביטוי הזה, בהקשר של פגישה זו יכול להשתמע כלחשוב ולהבין דברים הן דרך הגוף והן על הגוף. להבין דבר מסוים פירושו להבין חלק מחדידה. המטופלת מדברת על 'כמה קשה היה סוף השבוע עם קרלוס' ומוסיפה, 'אבל כיוון שאנחנו דומים ומתנגשים המון, לקח לי זמן להבין את זה'. אנחנו יודעים שבאופן גלוי הכאב עם קרלוס במהלך סוף השבוע היה בגלל תחושתו של קרלוס שאנני זלזלה בו. אנני תיקנה את המצב כשהניחה לקרלוס לעזור לה בסטודיו - 'לחזק' אותו וגם לחזק את החברות ביניהם - בכך שהיא לא אמרה לו מה לעשות.

אופן, לי יש נטייה להאדיר אנשים מסוימים, ולכן, במחשבה זו כתבתי מייל למרקוס אך הפעם התייחסתי אליו כאל אדם רגיל, שמצד על אובדן קשה. עכשיו הוא רוצה שניפגש.

זה היה כואב וקשה עם קרלוס. אנחנו דומים ומתנגשים המון, ולקח לי הרבה זמן להבין את זה.

נראה אם כן שאנני מצאה פיתרון לבעיית קרלוס. אבל מה היא בדיוק הבינה? היא החליטה שהפיתרון לתחושה שהיא מזלזלת בו יהיה לעודד את היצירתיות שלו, לא לשלוט בו.

מהי המשמעות של קביעות־היתר (over-determination) של קווי המחשבה הללו? אנני מחברת את הבנת הדברים לקניית הצמח ולמציאת מישהו כמו האנליטיקאי שלה.

אהבתה למטפל עדיין קיימת, ללא ספק. אך היא מודעת לאהבתה אליו ומוצאת שהיחסים ביניהם בפגישה זו – אף על פי שהם לא מה שהיא הייתה הכי רוצה – עדיין מיוחדים. אנני מתייחסת בצורה ישירה מאוד לעזרה שהיא קיבלה מהאנליטיקאי ולערך השוויוני שלה.

באופן סמוי, בהשוואה הזאת של שני אנשים שנוטלים אחריות לעיבוד משהו קיימת ההכרה שהאנליטיקאי שלה נוטל אחריות על ההשפעה המעוררת של העברה החיובית.

הבנתי את זה כשהלכתי לקנות את ציפורני החתול. אני עדיין רוצה למצוא מישהו כמוך.

אני באמת חושבת שאני לא מאדירה אותך, אבל אני אפילו לא יודעת איך אתה בחיך מחוץ לקליניקה. אבל אני כן יודעת איך אתה כאן. אני לא חושבת שהייתי מבינה את מעשיי ללא הדברים שעברנו כאן, בהנחייתך. במערכת יחסים מחוץ למקום הזה יהיה אולי יותר שוויון... כאן זה נראה הולך לשני הכיוונים. התחושה שלי היא שהייתי רוצה לנסות את זה גם בדרך האחרת.

אנליטיקאי

זו הרגשה טובה להבין משהו.

אנני

זה קצת מבהיר לי את הקשיים שהיו לי עם ג'יימס. הדברים הללו לא קרו מספיק אז. לו זה היה ג'יימס ואני הייתי מנסה להאדיר אותו, הוא היה ודאי אומר: 'זה מה שאני צריך. את לא צריכה לחשוב עלי כעל כישלון.' קרלוס הקשיב, שמע משהו, והבין לבד. וגם אני הבנתי משהו. אולי אני מוכנה יותר לשאת באחריות. היה קשה לעשות זאת עם ג'יימס מכיוון שהוא לא הסכים ליטול שום אחריות. ולכן גם אני נאלצתי להיכנס למגננה.

החלום ממשיך קווי חשיבה רבים, אבל אחד מהם הופך לבולט יותר בשעה הטיפולית: המושג של לשחרר משהו. במציאות אינס ילדה בניתוח קיסרי, אולם לא כך בחלום. בחלום אנני נמצאת עם אינס ושותפה לכאביה, ולכן היא יכולה לסבול את הכאב אף על פי שהיא לא מרגישה טוב. כמו בהרבה חלומות, זוהי חידה, המתייחסת כאן לקו האסוציאטיבי: שתיל יוצא מעציץ, מטפל יוצא מבוץ, תינוק יוצא מגופה של האם. אנחנו מכירים את ההיסטוריה של המטופלת ואולי יכולים עכשיו להיזכר בכך שסבתה של אנני נהגה להכניס לישבנה פתילות שיטהרו אותה,

היה לי חלום בשבת בלילה. בעבודה, במציאות, לאינס היה היריון קשה שהסתיים בניתוח קיסרי. בחלום שלי הייתי אתה. אה, הדבר הראשון שהיא אמרה היה, 'יש לי חום – אני לא מרגישה טוב.' אני ידעתי שהתחילו לה הצירים. שאלתי את הרופא אם זה מצב נורמלי. הוא אמר, 'כן'. ואז התחילה הלידה. יכולתי להרגיש את הכאב הנורא שלה, ואז הכול נהיה רגיל, ושוב יכולתי לחוש בעוצמת הכאב. במקום ניתוח קיסרי היא ילדה בלידה רגילה.

יוציאו ממנה את הצואה. זוהי המקבילה האנלית לניתוח הקיסרי, שבה התוכן מוצא על ידי התערבות חצי-כירורגית והעצמי לא חווה לידה טבעית.

בהמשך עולות אסוציאציות שטחיות: 'זה נראה לי ברור. הצמח של ציפורני החתול, הלידה.' זוהי פעולת דיבור לא רצינית, שטחית.

למרות שהיא מדגישה שהרגש – הכאב של מרקוס ושל קרלוס שאותו היא מקשרת לכאב הלידה – בסיסי, היא מפסיקה ואומרת שמפריעה לה הערה של האנליטיקאי מהפגישה הקודמת, שהיא לא מצליחה 'להיכנס לעומק ולהבין'. מדוע המחשבה הזאת עולה דווקא עכשיו? היא באה בעקבות כמה אסוציאציות שטחיות ומניעה קו חשיבה אחר אצל המטופלת שמצביע על כך שהיא יודעת שהיא מתחמקת מהמשמעות העמוקה יותר של הדברים.

זהו רגע חשוב. המטופלת העירה משהו שטחי והרגש שלה מלווה את ההערה. מה שמעניין ביותר בהדגמה של המטופלת הוא שהיא יודעת שזה מה שהיא עושה. התובנה מופיעה בעקבות ההדגש הצלילי. לאחר המילה 'בסיסי'

זה נראה לי ברור. הצמח של ציפורני החתול, הלידה. הכאב על מרקוס וקרלוס היה כמו כאב של לידה. בסיסי. [הפסקה] משהו שאמרת לי בסוף הפגישה שלנו ביום שישי הטריד אותי. הרגשתי כמו שאני מרגישה לפעמים כשאני מלמדת, כאילו שקשה לי פתאום להיכנס לעומק ולהבין, וזה היה כאילו שאתה אמרת שאני נאבקת עם משהו שכבר הובן, ולכן אני למעשה נסוגה, לא מתקדמת. ואתה לא עזרת לי. אתה היית מתוסכל ממני. 'מה, היא עדיין לא קלטה את זה?'

משתרר שקט. בהפסקה הזאת, ברגע הרפלקטיבי הזה, עולה משהו שהאנליטיקאי אמר לה ביום שישי. זוהי דוגמה טובה לעבודה הלא־מודעת; היא חושבת באמצעות ההתנגדות שלה וההגנות שלה.

אנו מקבלים אסוציאציה חופשית קיצונית: בדיקת מיילים. כאילו בתשובה לשאלה שנשאלה לעיל – 'מאיזה עומק אני מתעלמת?' – אנני מדברת בצורה ישירה על העניין המצינני שלה בחיי המין הדמיוניים של אחרים.

נחזור בהמשך להצהרה המעניינת שלה 'מה ג'יימס חושב ומרגיש?' אולם עתה ברצוני להתרכז בשאלתה לאנליטיקאי: 'האם מישהו הציע לך דבר כזה?' שהיא שאלה פולשנית. המעבר מפלישה לפרטיותו של ג'יימס לפלישה לפרטיותו של האנליטיקאי מתרחשת מהר מאוד, בזריזות, כאילו נאמרה באקראי. המעשה חשוב יותר מהתוכן: כאן אנו רואים את השימוש בדיבור לשם חדירה מציננית לעולמו של האחר.

ואפשר כמובן להבין את הכניסה המהירה הזאת לתוך עולמו הפנימי של האנליטיקאי כשוות־הערך המילולי לפעילות ויזואלית.

הבוקר עשיתי משהו. קראתי את המיילים של ג'יימס. מיד ראיתי מייל מהאישה שאני חושבת שהוא התחיל אתה אחרי שאני עזבתי. היא כתבה שם משהו פואטי כמעט, 'בוא נעשה כל אחד מאתנו, אהבה עם מישהו ושנינו ניתן למאהב או למאהבת ציון'. זה באמת רעיון מעניין! מה ג'יימס מרגיש וחושב? כדי לעשות זאת הוא ייאלץ לוותר לפחות על חלק מהנוקשות שלו. מגרה ומעניין אותי לדעת מה הוא היה עושה עם הצעה כזאת. אז אני רוצה לדעת, האם מישהו הציע לך דבר כזה?

אם נזכור את המקצוע של אנני כצלמת קולנוע, אפשר לראות כאן את השאלה 'האם מישהו הציע לך דבר כזה?' כצילום, כניסיון לראות את עולמו הפנימי של האנליטיקאי.

אנליטיקאי

זה גורם לי לתהות האם את חושבת על החלק המציצני שבלהיות מטפלי?

אנני

אתה צודק. לא חשבתי על זה. אתה שומע המון תיאורים של כל מיני דברים שאנשים חווים. זה מעניין. אבל זה למטרה שונה – לפחות זה מה שאנחנו מקווים. וזה מייד מזכיר לי איך שאנשים העירו על כמה מציצנית היא עבודתי החדשה. אני מצלמת בתים בכל מיני שכונות, בעיקר חלונות. בדרך כלל אני מקבלת השתקפות אבל לפעמים אני מרגישה כמי שמסיגה גבול. השבוע צילמתי המון.

המטופלת, בעזרתו של האנליטיקאי, דנה במציצנות שלה ובכך שהיא לא מצלמת סרטים מעוררי מחשבה ורק פולשת לחייהם של אנשים אחרים. באמצעות אסוציאציות חופשיות, היא ממשיכה ומזכירה את הפלישה לעולמו הפנימי של האנליטיקאי. היא יודעת שהיא לא השתמשה באובייקט האנליטי למטרות הרהור – כמו מסך לבן – אבל היא כן חצתה את גבולות המראה האנליטי. ואנחנו יודעים שהמראה היא אובייקט חשוב מילדותה כשנהגה להביט בהשתקפותה בחלון/מראה כדי לראות אם היא זהה.

לו הייתי מאמין שזהו רגע שכדאי לפרש הייתי אומר, 'מעניין כיצד המחשבות שלך על פלישה דרך החלון במקום לנסות להשתמש בו להשתקפות (ובאנגלית הוא גם הרהור) ממשיכות ומתפתחות מן המאמץ שלך להיכנס לעולמי הפנימי – כאילו שאת מבקשת

אותנו למצוא את הדרכים השונות להתייחס זה לזו'. סוג זה של פירוש עולה בקנה אחד עם היגיון החשיבה של המטופלת, הוא נובע ממנה וכשיאמר צריך להיות ברור, באופן מודע כיצד התבצע הקשר. הוא גם מתייחס לקו חשיבה חשוב שעוסק בחדירה של המטופלת אל האחר – משהו שהיא מדגישה כשהיא מספרת שהיא פלשה לתא הדואר האלקטרוני של ג'יימס.

אנליטיקאי

ביום שישי דיברנו לא מעט על הציפייה שלך שאני אחוש מאוים מהמחשבות שלך על כך שיש לי משפחה, כאילו שיש סכנה או 'התראה' באוויר.

אנני

הפגישה מסתיימת בהבעת עניין של אנני באופן חשיבתו של מרקוס, ביריבות בינה לבין ילדיו של מרקוס, ובפחד שהיא עלולה להרוס את משפחתו של האנליטיקאי אם היא תכניס את עצמה בין האנליטיקאי לבין אשתו.

יש הבדל בינך למרקוס. אתו הרגשתי שזה קצת יותר מדי. כבר חשבתי על כל הקשיים שיהיו בגלל שיש לו משפחה, ואפילו על הקשיים הלא גלויים, כמו למשל העובדה שהבנים המתבגרים שלו יודעים ומשכילים יותר ממני. עכשיו, כשהדברים הללו ברורים לי יותר אני מרגישה שאני חייבת עדיין להגיע לאופן החשיבה של מרקוס. עם המשפחה שלך הרגשתי יותר שאני עלולה להרוס משהו,

בלי להתכוון לזה. אבל באותו זמן אולי זה מה שאני רוצה. יש לך אישה, אז להכניס את עצמי ביניכם משמעו להרוס משהו.

אנליטיקאי

ולמרקוס כבר אין אישה.

אנני

בחזרה לקו המחשבה המניע, אנני אומרת שאם היא תכניס את עצמה למשפחה היא תקלקל את הכול היא חוזרת על המילה 'קלקול' (mess שפירושה באנגלית יכול להיות גם לכלוך) ומגיעה למסקנה שהיא כמו סרטן. הפגישה מתחילה עם mess טוב – המשחק שלה בבוץ לאחר שחרור השתיל, ומסתיימת ב־mess רע – קלקול.

אני מפחדת שאני אכנס לשם ואקלקל את הכול. אקלקל את מה שהוא בנה עם הילדים שלו, ואת החיים שלהם. כאילו שאני סרטן.

דיון

הפגישה מסתיימת בשורה של הצהרות שמשמעות מהן שאלות. אנני אומרת, בקשר ליחסיה עם מרקוס, 'אני חוששת שאם אכנס לזה אקלקל את הכול... אני כמו סרטן.' כיצד מתחברת אמירה זו לחומר שעלה בפגישה? בהתחלה תיארה אנני כיצד היא שחררה שתיל מהעציץ שבו הוא היה, וכיצד זה אפשר לה לשחק בבוץ וליהנות. לאחר מכן היא חושבת שהיא זו ששחררה את האנליטיקאי שלה מהבוץ ושבזכותה עכשיו הצבע שלו נראה טוב. מה הקשר בין המשחק בבוץ (making a mess) היצירתי הזה ולבין התחושה להיות הרסנית, ולהיות כמו סרטן? אנני נהנית לעשות פְּלָגֵן (make a mess) אבל ההתעסקות הילדותית הזאת בבוץ הורסת את האובייקט.

חומר זה מצטרף לקו חשיבה העברתי. היא תצטרך למצוא גבר שיהיה

לכוד (בעציץ) – אולי האנליטיקאי, המושרש בעציץ של הכיסא האנליטי – והתפקיד שלה יהיה לשחרר אותו. באופן זה היא תוכל בעת ובעונה אחת גם לשחרר אותו וגם לגרום לכך שהוא יהיה שלה. לפיכך, אנני 'מרפאה' את האנליטיקאי באמצעות הדיבור, והיא מספרת לו סיפורים שנועדו להחיות אותו. הוא לכוד, אבל אנני יכולה להעביר אותו מהמקום הצר שבו הוא נמצא אל שטח רחב וחופשי יותר. אנו יכולים גם לתהות אם סיפורה של הדודה על פנדורה, שהייתה גם היא דברנית, עזר לשחרר את אנני מהסבתא שלה מצד אמה שניסתה לחסום את האנליות שלה. הדודה אולי סיפרה את הסיפור, העבירה אותו מאמה לאחייניתה – כדי לשחרר את עצמה מכל החרא שהיה בה.

בו בזמן, התקשורת מרמזת על צורת החשיבה של אנני: כשהיא קונה צמח היא מבינה דברים שונים וחושבת למצוא מישהו כמו האנליטיקאי שלה. במהלך פעולה מסוימת, עולה בה מחשבה.

מכאן אנו למדים שפעולה יכולה להיות מרכיב חשוב בחשיבה לא מודעת. בעצם הבאת הצמח לביתה, היא מביאה למעשה את האנליטיקאי, מכיוון שהיא קישרה ביניהם בחשיבתה. אולם, במחצית הפגישה הטיפולית אנני מנסה להיכנס למוחו של המטפל. היא פולשת אליו. ואז היא מסיימת בפתח מפני כניסה הרסנית לתוך מצבים משפחתיים.

לדעתי, הסרטן מייצג כאן את ההתרגשות המציצנית שמחוללת הפלישה האנאלית. סבתה הייתה פולשת לגופה כדי להוציא ממנה את החרא, משהו שגרום לה להתרגשות ואפילו עוררות מינית, ואנני מתרגשת לגלות איזה סוג של חרא אחרים מחביאים בעצמם. ולכן, על אף שהיא התחילה את הפגישה עם שתילה אידאליסטית של העצמי האנלי, היא מתחברת לאנליטיקאי הטוב בעל הצבע הטוב, ומסיימת בתחושה שהיא כמו סרטן כי העצמי האנלי מופסק על ידי התחברות מציצנית, משהו שהיא עושה בהפעלה (enactment) תוך כדי הפגישה.

קו החשיבה שלה מבטא גם סוג של זיכרון. כשאנני הייתה קטנה, פירשה סבתה את התפקוד האנלי שלה כמזהם. באמצעות פתילות היא ניסתה לטהר ולנקות אותה וניגבה לה את הישבן בדרכים שחיברו את הפחד הנורא של הסבתא מחיידקים שבצואה עם ההתרגשות שלה ממקורות הצואה. במהלך השנים העבירה הסבתא באופן לא מודע את התחושות הללו לאנני כך שכיום אנני מזדהה עם הצורך של בני אדם להיפטר מהחרא שלהם, דבר שבעיני מרגש, למרות שהיא מקשרת בינו לבין

סרטן. ההתרוקנות הזאת היא סרטנית משתי סיבות: היא המקור לממאירות שסבתה ניסתה לנגב ולסלק; אולם היא הפכה לגרורתית באמצעות החיבור שלה למיניות, כפי שהיא עכשיו משתוקקת לעשות זאת. לפיכך, אם אנני תיכנס למערכת יחסים היא תפזר את הממאירות שלה ותסכן את כל מי שנמצא בסביבתה.

האנליטיקאי מכיל את הפעולה הזאת; הוא איננו מפרש אותה כפי שהיא, אלא מאפשר לאנני להמשיך. כך הוא מאפשר לה לבטא את הפלישה האנלית ללא הסתייגות או נזיפה. אנחנו יכולים לשאול כאן, מדוע.

כמה מחשבות על ההעברה ועל הודהות השלכתית. ברור שחשיבתה של אנני היא בחלקה העברתית. דהיינו, היא משתמשת בהעברה כדי לבטא מערכת יחסים שמורכבת מצורת חשיבה באמצעות שימוש באובייקט. היא מודעת לזה, אולי בגלל הפירושים של האנליטיקאי, אבל לדעתי גם כי היחס שלה לאחר חיוני להבראתה.

בראיית הסדר ההשלכתי כצורה של חשיבה, אנני אומרת לנו שכשהיא מאדירה את מרקוס, היא, לדעתו של קרלוס, ממעיטה בערך עצמה. אנו רואים קו חשיבה העברתי אבל אנחנו רואים שהיא משתמשת בקרלוס כדי לחשוב מחשבה על האנליטיקאי; דהיינו, היא יוצאת אל העולם במה שניתן לכנות, 'חשיבה נלווית' (accessory thinking). חשיבה נלווית משתמשת באובייקטים ובאחרים כדי לעבד ולהכיל באופן סמלי את המורכבויות המנטליות. בפגישה זו, אנני מזהה באופן השלכתי את החלק בה שחש נחות (בגלל האידאליזציה שלה) על ידי כך שהיא גורמת לקרלוס להרגיש טיפש. היא מעוררת את זה בתוכו, אומרת לו שהוא צריך לחשוב על אמו, ומפצירה בו להעלות את הבעיה הזו באנליזה שלו. מעגליות זו של ההשלכה נעה פנימה והחוצה בהעברה כשהיא אומרת לאנליטיקאי שלה שהוא צריך להסתכל על מערכת היחסים שלה עם אמה כדי להבין מדוע היא חשה כה חסרת ערך.

כל זה ברור למדי, אולם אני רוצה להדגיש את המיומנות הלא-מודעת של המטופלת בהשלכה. היא ממוקדת ומגובשת מאוד, ומשמרת קו חשיבה במציאות ההשלכתית. אין פיצול חמור הן של העצמי הן של האחר, ואנחנו רואים שהיא משתמשת בקו החשיבה ההשלכתי באופן יצירתי. מיומנות זו מצביעה על רמה גבוהה של יצירתיות נפשית ועל שיתוף פעולה לא-מודע עם הפסיכואנליזה. היא מודעת לכך שהיא חייבת לדבר עם האנליטיקאי

על מה שכוואב לה. היא משתמשת בהשלכה, בהזדהות השלכתית ובהעברה כדי להפוך את התשובות הלא־מודעות לשאלות שהיא שואלת.

נסקור עתה בקצרה את הפגישה הראשונה: כשהיא קונה שתיל בעציץ אנני מבינה שהכי טוב לתת לאחר להבין בעצמו במקום לכפות עליו את דעתה. היא קונה את השתיל וחושבת שהיא רוצה למצוא מישהו כמו האנליטיקאי שלה; אחר כך, במהלך סוף השבוע, היא משחררת את השתיל מתוך העציץ. אנחנו יכולים לראות כאן קו חשיבה ברור. לאחר שסיפרה כיצד היא הציקה לקרלוס במהלך סוף השבוע, היא מבינה שהיא לא צריכה לשלוט בו בצורה כזו, ולכן היא מאפשרת לו להבין דברים בעצמו. המחשבה הזאת מתרחשת בשעת קניית הצמח הזקוק לשחרור מן המגבלות שלו כדי שיוכל לגדול בצורה חופשית יותר. באותו זמן היא חושבת שהיא רוצה למצוא מישהו כמו האנליטיקאי. דהיינו, היא רוצה למצוא מישהו שישחרר אותה מהמגבלות שלה ויאפשר לה לצמות.

משאלה זו חייבת להיות מובנת לאור הבעיות שהיו לה במהלך התבגרותה. אנחנו יכולים לדמיין שמבחינתה של אנני, הסבתא הייתה מישהי שהתבוננה בה גדלה מדי יום, סקרה ובחנה את גופה, נתנה לה פתילות כדי שהיא תצמח ותגדל כמו שצריך. פירושה של צמיחה היה סילוק המוכתב על ידי האחר, והחיים שלה היו כלואים ומוגבלים בתוך הפנטזיה הדוחה של האחר.

מה אנני מנסה להבין?

מה יש באנליזה שלה שאפשר לה לצמוח? אם נחשוב כברור מאליו שאנני מרגישה שהיא מלאה בחרא שיש לסלקו, כיצד שינתה האנליזה את הדעה הזאת על העצמי, כך שעכשיו הישבן (השורש) שלה יכול להתמקם באדמה כדי שהיא תוכל לצמוח באופן טבעי יותר ובאופן פחות מוגבל? באותו זמן עולה שאלה נוספת: כיצד היא יכולה להבין את הכניסה המציצנית שלה לתוך האחר – בין אם בעבודתה, או בהצצה למיילים של ג'יימס, או בניסיון החדירה שלה אל האנליטיקאי?

אולי נוכל לראות שאנני היא מעין פתילה לפרוסקופית. הפתילות של הסבתא הביטו לתוך אנני ומצאו – מבחינתה של אנני – דברים שיכלו לרגש אותה ולעורר אותה. (יש לזכור שלדבריה של אנני היא חוותה את האורגזמה הראשונה בעת הכנסת הפתילה) כך שהסתכלות לתוך האחר בדרך כפויה מניחה התעוררותו של הלך־רוח מיני אצל האחר.

השאלה?

היא מוצבת בהעברה: 'אמרתי לך על הצורך להסתכל לתוך אחרים

והסתכלתי לתוכך בפגישה, אבל אתה לא מרגיש שחדרתי אליך ואתה לא מרגיש עוררות או התרגשות, מדוע?'
שאלה זו ואחרות באות לידי ביטוי בפגישות הבאות.

אנני – פגישה שנייה (יום שלישי)

אנני

לפני שנתייחס להיגיון של רצף האסוציאציות החופשיות בפגישה זו, נתבונן בצורתם של התכנים הקודמים.

אנני אומרת שהיא 'חשבה' על מה ש'דיברו עליו' בפגישה ביום שני. היא אומרת ש'זה נראה נכון', ומיד מעלה זיכרון על מה שהפסיכולוג שלה אמר לה כשהייתה בת 19.

סמיכות המילים 'חשבת' ו'דיברו עליו' (שנאמרו, אני מניח, מתוך שכנוע רגשי) נראית כמו עדות, ככל שמסמנים מסוגלים לכך, של חשיבה, דיבור והרגשה. אך אנני מסיימת את דבריה הראשונים בהצהרה, 'הכול נמצא שם'. הכול? התחושה שאנחנו מקבלים מדברים אלה היא חלקלקה.

שימו לב בכמה אובייקטים היא משתמשת בשניות ספורות. תחילה היא מדברת על האנליטיקאי; היא חושבת על מה שהם דיברו. ואז היא מתייחסת למה שהפסיכולוג אמר לה כשהייתה בת 19. משם

חשבתי על מה שדיברנו בסוף הפגישה של אתמול. זה נראה נכון. נזכרתי במה שהפסיכולוג שלי אמר לי כשהייתי בת 19 – שאני הרגשתי אחראית לגירושים של הוריי. שמעתי את זה אבל עד עכשיו לא ראיתי כיצד זה השפיע על ההתנהגות שלי למרקוס. הכול נמצא שם.

קרלוס אמר לי, 'כשאני מדבר על פוליטיקה, את מתנתקת'. ואני אמרתי, 'כן, אני באמת מתנתקת'. הוא שאל אותי למה ואני חשבתי על אבא שלי.

היא עוברת למרקוס ולכך שהיא לא מצליחה לראות כיצד הערתו של הפסיכולוג שינתה את אופן ההתנהגות שלה עם מרקוס. ואז היא מדברת על קרלוס ועל מה שהוא אמר. האנליטיקאי, הפסיכולוג, מרקוס, קרלוס ולאחר מכן גם אביה: חמישה אובייקטים בכמה שניות.

כשהיא ממשיכה ואומרת 'קרלוס אמר לי...' היא מעניקה לנו עוד סדר של תחכום לא־מודע: השלכה. עכשיו היא בתוך קרלוס המספר. מה שאנחנו שומעים מאנני, היא למעשה שמעה מקרלוס; ולכן אנחנו, המאזינים נמצאים עכשיו בתוך האובייקט, קרלוס.

כשקרלוס שאל אותה מדוע היא מתנתקת, והיא מדווחת שזה העלה בדעתה את אביה, סדר ההשלכה מתמזג עם סדר ההעברה, כי קרלוס עכשיו ממלא את הפונקציה של האנליטיקאי.

הנושא הוא שהיא מתנתקת ואנחנו יכולים לראות את אנני ממחישה בפעולה את הדבר שהיא מדברת עליו – על ידי יצירת ניתוח מקביל שמאפשר לה להיות רחוקה צעד אחד מהעניין האמיתי.

המטופלת מספרת שהיא שמעה את ה'פיצוץ' ליד שולחן ארוחת הערב כל לילה בין אבא והאימא

כל לילה היה פיצוץ ליד השולחן בינו לבין אמי החורגת והידיד שלה. לילה אחרי לילה, היו הוויכוחים

החורגת. אנני משנה ואומרת שזה קרה 'לילה אחר לילה' ובכך שהיא מזכירה את הלילה, היא חוזרת למעשה משולחן האוכל אל חדר השינה.

פוליטיקה, היא אומרת, מייצגת כעס, ויחידה אסוציאטיבית זו מסתיימת בהערה שמרקוס מתייחס לבודהיזם בקלילות, שיש לו שלושה בנים ושהוא גאון במתמטיקה. אפשר שההיגיון של מערכת זו של אסוציאציות הוא שהמתמטיקה שהוא מתייחס אליה בקלילות ובאקראיות היא קיום משגל, ואולי בגלל זה הוא הוליד שלושה בנים. אפשר גם להבין שהתיאור המקצבי 'לילה אחר לילה' הוא גם אלוזיה למיניות שבלילה וגם לפעולה עצמה – זהו מעשה דיבורי מצומצם – והמסקנה היא שעצמי רגוע יותר מסוגל ליצור יותר ילדים.

מה יכולה להיות השאלה באסוציאציות הללו? אנחנו יודעים שלאמה החורגת של אנני נולד ולד מת. ולכן האסוציאציות הללו יכולות להצביע על קו חשיבה כזה: 'אני מתנתקת מפוליטיקה (דהיינו מחיי המשפחה שלי) מכיוון שאם הייתי נכנסת לזה הדימוי של משגלים הרסניים שיוצרים תינוקות מתים עלול היה לחדור גם אלי'.

האלה מתחממים מדי. מבחינת, פוליטיקה היא ביטוי של כעס. הסיבה הנוספת היא אמי החורגת. אני לא יודעת יותר מדי על בודהיזם, אבל האופן שבו היא משתמשת בבודהיזם היה לנסות ולכפות את זה עלינו. מרקוס בודהיסט. והוא מתייחס לבודהיזם בקלילות. ויש לו שלושה בנים. והוא גאון במתמטיקה.

קו חשיבה זה – 'משגל הורג' ממשיך במערכת הבאה של אסוציאציות כשהיא חושבת על הנישואים הראשונים שלה ועל מות חמיה 'במהלך ירח הדבש שלנו'.

מבחינת מטופלת זו, מוות-בתוך-המכל הוא קו חשיבה שגורם למות האב במהלך (בתוך) ירח הדבש להיות בעל משמעות נוספת. האב נהרג במהלך טקס המימוש המיני: דהיינו, הילדים שעכשיו מקיימים יחסי מין, הורגים את האב.

בדיון שלהלן נבחן בפירוט כמה מהאסוציאציות. אך נציין כאן את רצף החשיבה של אנני.

אני הפכתי ללווין מפני שאני לא יודעת איך להיות.

להיות פירושו לקלקל.

כשאני יודעת משהו מראש, אני חושבת יותר מדי.

אני נפטרת מהציסטה (ממשהו, שהייתי עלולה לחשוב עליו יותר מדי).

הייתי לוויין בקיץ שעבר.

בגלל שאנשים לא רצו להיכנס לתוכי.

העוזרת הצילה את האם מפניי (כשאני ניסיתי לחדור אליה)

אבל אילו הייתי מתקבלת לא הייתי יודעת מה לעשות.

בנישואים הראשונים שלי בעלי בילה זמן רב מאוד עם אימו לאחר שאביו נפטר במהלך ירח הדבש שלנו.

אני רציתי להתנתק, ולהיות לוויין. לא ידעתי איך להיות משהו אחר. ולכן אני מרגישה שאני עלולה לקלקל את הכול עכשיו. אתמול בערב דיברתי עם מרקוס. קבענו לאכול צהריים בעוד שבוע ממחר. יהיה לי זמן די והותר לחשוב על דברים. מחר מורידים לי את הציסטה.

הרגשתי כמו לוויין גם במפגש המשפחתי בקיץ שעבר. נראה לי שאנשים לא ממש רצו להיכנס לזה. דיברתי עם האמא החורגת שלי והעוזרת שלה נכנסה לחדר כדי לבדוק אם היא בסדר! הרגשתי שלו באמת הייתי מתקבלת לא הייתי יודעת מה לעשות עם זה ואיך להתנהג. למרקוס יש צורך

מרקוס צריך לגעת אבל יש בו חור, בגלל האובדן. נהגנו למלא את האובדנים שלנו בשיחות, אבל עכשיו נפער שוב חור. אם הדיבור נדחה, אולי אפשר להשתמש בראייה כתחליף. טס דיברה הרבה על חור בעצמה. דיבורים עוזרים לרפא חורים. אבל אפשר לדבר יותר מדי ולהפוך לרעילים.

גדול לגעת. לא מבחינה פיזית. יש לו את החור הזה שבו הייתה פעם אשתו. נהגנו למלא את החור בהמון שיחות כל יום ועכשיו אין כלום. הוא שאל אם הוא יכול לבוא לראות את הציפורן-חתול שלי. טס הייתה אתמול. היא עבדה כארבע שעות בעריכת סרט. זה עזר. היא נראית יתר עליזה ומלאת חיים עכשיו מאשר כשאני לימדתי אותה. היא סיפרה לי על הניתוח שעברה: חתכו לה עור עודף. ואז צינורות הניקוז הזדהמו. והאנטיביוטיקה גרמה לה להתקף אפילפטי מסוג גראנד מאל. עכשיו היא נראית בסדר. המשקל שלה תקין אבל יש לה עדיין צלקות ענקיות.

[כמה דקות חולפות לפני שאנני ממשיכה.]

כשקרלוס ואני דיברנו על כך בסוף השבוע הרגשתי את אותה הרגשה לגביי – כמו רעל.

אנליטיקאי

למה זה דומה?

אנני

רצף המחשבות של אנני כאן מצביע על כך שהיא נצמדת לכל מיני אנשים באמצעות הדיבור אתם. למעשה היא 'נאחזת' בהם

כאילו, במקום להיות מישהי שתומכת, אני מנסה לעכב אותם. בלי להתכוון לכך הבנתי את הבעיות שלהם ואני 'משתמשת' בהן. הנה

על ידי כך שהיא פונה אל הנקודות הכואבות שלהם ומשתמשת בהן. (היא רק מתחילה להבין מדוע היא סילקה את מרקוס: היא השתמשה לרעה בנקודת האובדן הכואבת מבחינתו).

שימו לב על כמה שיחות אנני מדווחת, כאילו שהיא מנסה למלא את השעה הטיפולית ביותר מדי שיחות.

היא מסיימת את המערכת הזו של אסוציאציות בהצהרה מעניינת ויוצאת דופן: 'סיפרתי למאגי על השיחה הזאת עם סוזן וברגע שהמילים האלה יצאו לי מהפה הבנתי כמה חסרת רגישות הייתי... זה מה שאני עושה לבני אדם, בגלל זה אני רעילה'. דיבור פירושו דברים רעילים שיוצאים מפיה.

חשוב שהאנליטיקאי בוחר את הנושא של 'דיבור' כדי להיות משולבת, מחוברת עם אנשים.

לך דוגמה בולטת: מאגי עומדת לאמץ ילד. היא עברה את כל הבדיקות הרפואיות ואמרו לה שיש לה 'רחם קרנית'. באשר למבנה הרחם, הכול יכול להיות בסדר אך ייתכן מאוד שהולדת ילד תהיה מסוכנת מבחינתה. לאחר מכן שמעתי שהיא מנסה לאמץ אבל לא דיברתי אתה על זה. הייתה לי שיחה עם אישה בשם סוזן שגרה בבניין של ג'יימס, והיא סיפרה לי כל מה שאפשר על כל הבעיות ברחם שלה. היא דיברה על זה בקול רם. כשסיימנו לדבר היא הלכה לחפש את החבר שלה במסדרון, והתברר שהוא ישב מעבר לפינה כל הזמן והאזין לתיאורים שלה על הרחם שלה שנראית כמו דלעת. סיפרתי אחר כך למאגי על השיחה הזאת עם סוזן וברגע שהמילים האלה יצאו לי מהפה הבנתי כמה חסרת רגישות הייתי, למרות שהשתמשי בשיחה הזאת רק כדי להמחיש עד כמה סוזן היא בחורה קולנית ומגעילה. באופן תת־מודע, זה מה שאני עושה לבני אדם – בגלל זה אני רעילה.

אנליטיקאי

את מדברת על הרגשות שלך כאילו הם משולבים ומחוברים כל כך בחייהם של אחרים, עד כדי כך שזה נשמע כאילו יש לך אחריות...

אנני

בתגובה לפרשנות אנני פונה לנושא האב ואומרת, 'אני לא חושבת שדיברנו הרבה בטלפון אחרי שהוא עזב את הבית', ולאחר מכן, 'כנראה שהיה קשה מדי לדבר אתי בטלפון – לא היה לי הרבה מה להגיד. העצמי שלי כילדה התבונן והיה בשקט'. אנו רואים כאן את הפנטזיה של אנני שאילו הייתה יכולה לדבר עם האבא, היא הייתה יכולה אולי להיצמד אליו, להיות אתו בקשר ביותר מדרך אחת. אך שימו לב למה שהיא אומרת בהמשך: 'העצמי שלי כילדה התבונן והיה בשקט'. כך היא אומרת לנו באופן מודע, מדוע היא לא דיברה, אולם אנו רואים שעל היעדר הדיבור מפצה הראייה. כך, אם נהפוך זאת נוכל לומר שאנני רואה בדיבור ראייה; היא מדברת כדי לראות לתוך האדם וגם כדי להיראות על ידי האחר.

האנליטיקאי מבין את הדיווח המילולי שלה – 'מציגה' – אולם משתמש ברגשותיו כדי לא להסכים אתה: 'נשמע ש...'

אני רואה את זה בריב הגדול שהיה בין ההורים שלי כשהייתי בת 11, ריב שגרם לי לחוש אחראית לגירושים שלהם. אבא שלי נשאר באזור עוד כשנה פחות או יותר, ואחר כך עבר לגור רחוק מאתנו, בוויילס. מובן שאני הרגשתי שלא יכולתי לעשות דבר כדי שהוא ימשיך לחיות אתנו. לא היה בי מספיק. ולכן אני בוודאי עשיתי משהו לא בסדר. כי לו הייתי בסדר, הוא היה נשאר. אני חושבת שיתכן שהוא עדיין מרגיש אשמה בגלל זה. אני לא חושבת שדיברנו הרבה בטלפון אחרי שהוא עזב את הבית, אבל אני לא ממש זוכרת. כנראה שהיה קשה מדי לדבר אתי בטלפון – לא היה לי הרבה מה להגיד. העצמי שלי כילדה התבונן והיה בשקט.

אנליטיקאי

את מציגה את זה כמניפולציה, אבל זה נשמע, שבעניין שלך עם קרלוס בסוף השבוע לא היית צריכה לעשות יותר מדי כדי להעביר לו את זה.

אנני

אנני מסכימה עם קריאה זו של הטקסט הנסתר הרגשי הנגזר מהשימוש שהאנליטיקאי עושה ברגשותיו הוא.

אנני מפרשת באופן לא-מודע את דעתו השונה של האנליטיקאי כמשהו שמראה שהדעות שלה אינן אומניפוטנטיות. היא מהרהרת שוב ביחסים שלה עם קרלוס וחשה הקלה כשהיא מגלה שהיא לא אלוהים רעיל.

אבל לאחר שביססה זאת, היא ממשיכה לדרבן את האנליטיקאי לחזור להיבט ההרסני של אישיותה.

האסוציאציות שלה לוקחות אותה לסרט 'שביל הזעם', לרוצחת מירה הינדלי, למערכת יחסים שבה הרוע הוא שילוב של שני אנשים רעים. זה ממשיך את קו המחשבה שהסצנה הראשונית (primal scene) היא הרסנית.

מכאן היא מתחילה לחשוב על היבטים של ההיסטוריה המשפחתית שלה.

זה נכון. היה שם בהחלט תהליך של השלכה. כשהוא סיפר על זה לאנליטיקאי שלו, הם דיברו על איך מערכת היחסים האחרונה שלו שנכשלה, כללה את אותם יחסי 'דחיפה - משיכה', שהיו במערכת היחסים שלו עם אמו. הוא אמר לה 'הניחי לי' אבל כשעשתה כך לא היה לו טוב גם עם זה. זו הייתה הפעם הראשונה שראיתי אצלו ניצוץ שאמר שהוא עשה לה משהו. ומבחינה זו זה היה מעניין. אני מניחה שאני צריכה לחשוב שאני לא אלוהים ולכן גם לא רעל, כמו שאני חושבת.

ראית אולי את הסרט 'שביל הזעם' עם סיסו ספייסק ומרטין שיין? הם צעירים והוא הורג את אבא שלה כדי לזכות בה ובסוף הם מוצאים את עצמם ברחוב, חסרי בית, נרדפים על ידי החוק וחייבים להסתתר. והם נכנסים למצבים שבהם הוא ממשיך להרוג. היא מבוהלת מכך אבל נשארת איתו. חשבתי על זה המון, שהרוע בעולם הוא בדרך כלל בשילוב של שניים. כמו מיירה הינדלי והמאהב שלה [זוג רוצחים מפורסם מאנגליה שפעלו בשנות השישים והתעללו מינית בקרבנותיהם גילאי 10-17]. שני אלה יצרו משהו שחשף את זה... אני חושבת שכשאני... כשאני

מסתכלת על ג'יימס, האם הקפאנו זה את זה? האם למי שאני יש חלק במה שדחף אותו לנוקשות? אנחנו צעדנו היישר לכיוון רעיל במקום ללכת לכיוון אחר. אני לא יודעת. הרבה מאוד דברים תרמו לזה. הגירוסים, העזיבה של אבא שלי, היחס של אמא שלי אלי. אני הייתי מינית מדי עם הילדים בבית הספר. אבל לא הייתי רעילה עם האחים החורגים שלי, למרות שהאמא החורגת שלי חשבה שאני כן.

אנליטיקאי

דיברנו על זה במשך הרבה זמן עד עכשיו אבל בלי לקרוא לזה בשם.

אנני

בשנה שעברה חשבתי המון על זה שאתה מקים משפחה חדשה ויהיו המון שינויים בזמני הפגישות שלנו. הרגשות שלי כלפיך היו עדיין חזקים מאוד, הרגשתי שאני רוצה אותך, ובזמן שאתה הקמת משפחה, אני לא עשיתי זאת ולא יכולתי גם לעשות את זה. זה התהפך. אני רציתי שאתה תעזוב את הכול ותהיה אתי – אבל זה היה יכול להיות הדבר הרעיל. זה מצחיק. אני מרגישה עייפה מאוד ורוצה לישון.

אנני עוברת עכשיו מההיסטוריה המשפחתית שלה אל המשפחה שהקים האנליטיקאי.

אנליטיקאי

מה את חושבת על זה?

אנני

זו סגירת מעגל, הכול נעשה כבד כל כך. כשביקרתי את המשפחה של אבא שלי, ישנתי המון. רציתי שהיום יעבור מהר כדי שלא אצטרך להיות בו. יותר מדי. אולי זה קשור גם לגיל ההתבגרות. אני נעלמת. אולי זו השינה. יכולתי להיעלם. כי אם אני לא אהיה, כל מיני אנשים לא יצטרכו להיעלם. אם לא אעשה דבר, שום דבר לא ישתנה. בסיוטים שהיו לי בלילות חששתי שגם אמא שלי תילקח ממני ואשאר בלי כלום. אולי יש לזה גם קשר למראה. המראה וזה כשאני לא זוּתִי ופירוש הדבר היה שאני לא יכולתי לשלוט במשהו. אבל אני לא זוּתִי. מאחר שלא יכולתי לשלוט בזה, הייתי חייבת לא לזוז או שאאבד גם את אמא שלי. וזה מתקשר לחלום שבו הייתי זחל.

היא מתחילה להרגיש עייפה ומנומנמת והיא מקשרת את זה לביקורים אצל משפחתו של אביה, ומכריזה את המשפט המעניין הבא: 'רציתי שהיום יעבור מהר כדי שלא אצטרך להיות בו. יותר מדי.'

ואז היא אומרת לנו שהיא 'נעלמה'. למעשה, הרצון שלה לישון ברגע זה הוא סוג של היעלמות, חוויה רגשית שהתעוררה בתוך ההעברה כשניסתה לחשוב על חיי המין שלה.

לאחר מכן אנני מדברת על סיוטים שבהם אימה נעלמה והיא זוכרת את אירוע ה'מראה'. (מביטה על דמותה בחלון כשהייתה ילדה). היא חושבת על המראה, אף כי באופן מעניין האסוציאציות שלה כאן הן על בלבול ולא על העצמי שלה ודמותה במראה, אלא על המכל – המראה עצמה! 'המראה וזה כשאני לא זוּתִי', זה מה שהיא אומרת, אבל סביר שהתכוונה לומר שהדמות במראה וזה כשהיא לא זזה.

היא מחברת בין המראה לבין הנטישה של האם. לאחרת-האימהית הנשקפת במראה שתעזוב אותה

אם היא לא תעמוד בשקט. היא הייתה חייבת להשקיט את הדחפים שלה (את המיניות שלה) אם רצתה לשמר את אמה ועכשיו גם את האחרים. ושוב, באופן אירוני על ידי פיצול הרגשות והדחפים שלה (שנעשו לוויינים המתנתקים ממנה) היא מסוגלת לשמר את מערכות היחסים.

זה מתקשר לחלום הזחל, המסמל את סצנת הלידה ללא הנוכחות של ההורים. אמא ואבא החרקים אינם. העצמי נולד לבדו.

אנליטיקאי

אילו לא היית שם, לפחות הדברים לא נעשו גרועים יותר.

אנני

נכון. אני ממש פחדתי לומר או לעשות משהו. אני חושבת שזאת הסיבה לכך שניסיתי להסתיר את היד השבורה שלי: 'אני לא פצועה, לכו מכאן, אל תשימו לב אלי!' היד השבורה גרמה לכך שיבחינו בי.

[המפגש מסתיים באיחור של עשר דקות...]

דיון

נתבונן באופן מעמיק יותר בקו החשיבה של אנני על היותה לוויין בקבוצה חברתית.

אפשר לראות כאן את מה שאני מכנה אסוציאציה חופשית (vivid free association). אסוציאציות אלה הן כמו חידה. המטופלת אומרת שהיא רצתה להיות לוויין ולאחר מכן היא אומרת, 'אני לא ידעתי איך להיות דבר אחר'. לאחר מכן, בצורה של הסבר לא־מודע, היא ממשיכה ואומרת, 'לכן אני מרגישה שאני עלולה לקלקל את הכול'. אני חושב שהיא מעבירה באופן לא־מודע את החוויה שלאחר מות חמיה, כשבעלה התחבר יותר ויותר לאמו, אנני חשה שהיא חייבת להתרחק ולהיות לוויין בגלל הפחד שלו העוזה לומר את מה שחשבה, הייתה מקלקלת את יחסיה עם בעלה. יש כאן המשך של קו החשיבה האנלי מהפגישה של יום שני. הפעוטה אנני פרשה את מעשי סבתה בצורה טבעית ביותר והבינה שההתעסקות האנאלית שלה למעשה גרמה הן להרחקת אמה, שנסעה להרצות במקומות רחוקים והן להרחקת אביה, שעבד שעות ארוכות מאוד למען הקהילה שלו.

עם זאת, בתוך התקשורת הרגילה הזאת, יש כמה יחסים תחביריים שמספקים עדות לקווי חשיבה נוספים. המטופלת הייתה יכולה לומר בפשטות שהיא רצתה להתרחק, אולם היא מדמה את עצמה ללוויין – לאובייקט לא אנושי. כשהיא אומרת, 'אני לא ידעתי להיות דבר אחר', היא מציינת למעשה שעתה הקיום שלה מקושר להיותה 'דבר – חפץ', ובולטים כאן גם הבחירה הלשונית שלה (דבר/חפץ אחר) וגם דימוי הלוויין. במובן זה, אני חושב שהיא נזכרת בתקופה של פסיכוזה מוכלת (contained psychosis) שבה כדי להיפטר מהכעס שלה מהסצנה המסוימת היא מצמצמת את עצמה למשהו לא־אנושי – לחפץ.

אפשר למצוא אסוציאציות נוספות למילה 'לוויין' (באנגלית – satellite), ולמילים אחרות המרכיבות את המילה הזאת. המרכיבים הברורים ביותר של המילה האנגלית הן המילים sat (ישב) ו־light (אור). אבל גם הצלילים של המילה settle (להתפשר וגם להתמסד) נמצאים במילה האנגלית. ראינו כבר כמה קלילה וקלת לשון אנני יכולה להיות בפגישה. ראינו כבר שהיא אומרת 'לכו מכאן, ואל תשימו לב', 'זה גרם לי להיראות ולאחרים להבחין בי'. כיצד היא הרגישה כילדה כאשר כל הזמן קיבלה פתילות או חומרים משלשלים אחרים כדי שתשב על האסלה ותתרוקן? האם ייתכן

שרגע משפיל ומאולץ זה הוליד את הרצון שלה לסיים דברים במהירות, לא 'להתמסד' (settle). האם זה עוזר לנו להבין מדוע אישה נבונה ועמוקת מחשבה זו נראית לפעמים כמי שממהרת לסלק מחשבות בצורה מהירה וקלילה, ומסרבת להתפשר או להתמקד בסוגיות שונות? כשהיא מרגישה שהחיים עומדים לשים אותה על האסלה, ולגרום לה להשתחרר מרגשותיה (במצב של המפגש המשפחתי הטעון, למשל). גם אם היא מתייסרת על כך שהיא לוויין, זו יכולה להיות גם משאלתה. אם תינתן לה הבחירה, בין להרגיש את הכבדות בבטנה או להרגיש קלילה וחופשייה, לסלק את הפסולת מתוכה או להישאר מרוחקת – אנני צריכה לבחור כיצד לנהוג כמעט כל פעם שיש לה מפגש משמעותי עם האחר. כפי שכבר אמרתי קודם, לעתים היא שומרת את מחשבותיה לעצמה ולעתים היא פולטת ומשחררת אותן.

אם נחזור לרגע לפגישה של יום שני, אנחנו רואים שאנני מרגישה רע בגלל התוקפנות שלה כלפי קרלוס, וכשהם עובדים ביחד בסטודיו, היא מבינה שהיא צריכה לתת לו 'להבין דברים בעצמו'. במילים אחרות, היא יודעת שהיא לא צריכה להמשיך את הדפוס הפולשני אלא לתת לקרלוס את המרחב שהוא זקוק לו. מעניין שהדבר הבא שהיא אומרת הוא ש'חשיבת המרחב שלו מוגבלת ואילו לי יש חשיבה מרחבית מצוינת'. כך שיש כאן שתי התייחסויות למרחב/לחלל (הסביבה של הלוויין) ולאופן שבו מבינים את המרחב/החלל.

נושא זה נמשך בפגישה של יום שלישי כשאנני מוצאת עצמה מדברת על המקום שלה במשפחתה. והיא וקרלוס ממשיכים לעבוד בנושא זה. היא מדווחת שקרלוס אומר שהיא 'מתנתקת' כשהוא מדבר על פוליטיקה ואנני מסכימה אתו ואומרת שהיא אכן 'מתנתקת'. הם עובדים יחד על הקושי שלה להתמודד עם עימותים בין אם מדובר בעימותים פוליטיים ובין אם מדובר בפוליטיקה של המשפחה או בדברים מוכרים אחרים. בכל מצב כזה הפיתרון שלה הוא להתנתק.

כפי שלאקאן הראה, מילים הן מסמנים שנשמעים כמו מסמנים אחרים. לו יכולנו לקבל דיווח מודפס של כל האנליזה של אנני היינו מוצאים ודאי מילים שמשחררות צלילים (מילים אחרות) שיצרו שרשרת של מסמנים אשר מבחינתו של לאקאן הם קולו של הסובייקט. לאקאן רואה את המסמנים כביטוי של האחר, וזו צורה חשובה מאוד של חשיבה לא-מודעת – אם כי, כמובן, לא הצורה היחידה. אני צרפתי לכאן את האסוציאציות שלי למילה לוויין (satellite) כשאנני מתמקד במילה אחת, כדי להראות

כיצד היא יכולה להשתלב לתוך קטגוריית הזיכרון, קטגוריית הדחפים, הקטגוריה ההתייחסותית והקטגוריה הרגשית, אבל גם כדי לציין כיצד הלא-מודע של האנליטיקאי מעבד באופן של עבודת החלום את החומר הזה. המילים של המטופלת משפיעות ומדהדות במוחו של האנליטיקאי כל הזמן, מסמנים מתקשרים למסמנים אחרים הן בדבריה של המטופלת והן בשיח השקט המקביל שלנו. זה דומה מאוד למה שפרויד התכוון כשהוא אמר שהלא-מודע של האנליטיקאי תופס את רוח הדברים של הלא-מודע של המטופל, אולם בתוספת החשובה שהלא-מודע של האנליטיקאי ייטול תפקיד אסוציאטיבי פעיל במהלך ההתחברות הזו.

מעניין לציין שבשבוע שלאחר שתי הפגישות הללו אנני המשיכה להשתמש במטפורת הלוויין (satellite) לגבי עצמה. בהקשר של אחת הפגישות הבאות, אשכול החיבורים האסוציאטיבים העניק למסמן משמעות נוספת כשהאנליטיקאי שמע את המילים 'sad light' (אור עצוב). הוא השתמש באסוציאציה למילה ודיבר על מה ששמע, והמטופלת הבינה גם את המשמעות ההגיונית וגם את זו הרגשית.

נתבונן עתה בשלושת המשפטים המסתוריים והלא מובנים שאנני משמיעה ברצף: 'זה נותן לי יותר מדי זמן לחשוב על דברים.' 'מחר מורידים לי את הציסטה.' 'במפגש המשפחתי בקיץ שעבר הרגשתי כמו לוויין.' הסרת הציסטה הופיעה בהקשרים רבים מאז שהזכרה לראשונה, אבל יש גם קשר אסוציאטיבי קודם לגידול במילה 'פיצוץ' (blowout). יש לזכור גם את ההתרחקות מענייני המשפחה בגלל 'הפיצוץ בזמן ארוחת הערב שהתרחש מדי ערב'. אנחנו זוכרים את הרצף שבמהלכו היא לא רצתה לחשוב במשך שבוע על מרקוס, ואז היה אזכור אקראי וקצר של הסרת הציסטה, ומיד לאחר מכן ההצהרה לגבי ההרגשה שלה שהיא כמו לוויין בארוחה המשפחתית.

אנסה לנסח את האינטרפרטציה שלי כדי שיקל עלינו לחשוב על הדברים: 'את דיברת על כך שאת דואגת יותר מדי למרקוס אבל את מחליקה לתוך השיחה, במהירות רבה ובלי להתעכב על כך, את הדאגה מפני הסרת הציסטה, כאילו אמרת כאן: 'אני לא באמת דואגת בעניין הדאגה הזו!' – אבל על ידי הרחקת עצמך מהדאגה את עלולה להפוך ללוויין של הרגשות הפנימיים שלך.'

אנו רואים כאן קו חשיבה נוסף – שרשרת של כל מיני פעולות שמתרחשות בעת ובעונה אחת עם האזכורים הרבים לאובייקטים הנובעים מהעצמי. במשפט הראשון בפגישה זו אנני מזכירה דיבור: 'חשבתי על

הדברים שדיברנו בסוף הפגישה של אתמול! אז אנו נזכרים בקטע של הפגישה הקודמת על הדיבור – פיצוץ בין ההורים. כל הזמן הזה, שעה שהיא מספרת את האסוציאציות שלה לאנליטיקאי, היא גם נזכרת בשיחה מקבילה עם מרקוס או עם קרלוס. להלן כמה מהאזכורים לשיחה לפי סדר הצגתם בפגישה:

1. דיברתי אתמול בלילה עם מרקוס.
2. דיברתי עם אמי החורגת.
3. היו הרבה מאוד שיחות מדי יום ועכשיו אין שם אף אחד.
4. [טס] סיפרה לי על הניתוח.
5. שמעתי ש[מאגי] מנסה לאמץ, אבל לא דיברתי איתה על כך.
6. ואז הייתה לי שיחה נוספת עם מישהו בבניין של ג'יימס.
7. סוזן... סיפרה לי הכול על בעיות הרחם.
8. בקול רם.
9. החבר שלה שמע את כל מה שהיא אמרה על הרחם שלה.
10. אחר כך סיפרתי על כך למאגי.

לאחר שאנני מספרת על החשש שלה שמהו רעיל יצא מפיה, היא מדברת כמעט בעת ובעונה אחת על כל האנשים שהיא דיברה אתם. במידה רבה מאוד אלה הם דברים קבועים מראש (overdetermined). היא יוצרת מצבים של שיחה ושל העצמי המדבר. ובאותו הזמן, יש גם אנשים ששומעים את הדיבורים הללו; נוסף על הדברים הנשמעים, יש גם אפקט מצטבר של פעולת השמיעה על המאזין. פנדורה פתחה תיבה שהייתה אמורה להישאר סגורה. היא הכילה בתוכה אובייקטים חסויים שניתנו לה על ידי האלים, והסקרנות שלה חוללה מגפה איומה ונוראה.

אנני מפנה את תשומת לבנו להשקפתה, המושפעת על ידי הפעולה, שהיא מכילה רעלים המשתחררים תוך כדי דיבור. היא איננה יכולה להפסיק לדבר... והיא עכשיו בתוך ה'ריפוי בדיבור'. היא ממשיכה לחשוב ולפרט באופן לא-מודע את אחת הסיבות הגורמות לה לדבר, כאילו שהיא שואלת את עצמה מדוע היא מדברת – איזו מטרה משרת הדיבור, למעט המטרה של העברת תכנים מנטאליים.

האסוציאציות שלה מביאות אותה אל זוג 'ממאיר' נוסף בסרט 'שביל הזעם', שבו נוודים הורגים אב מתוך נקמה. היא מפחדת לחבור למרקוס כי העצמי המסרטן שלה עלול להרוג אותו ואת משפחתו. היא חשה הקלה

בזכות הגבול האנליטי המגן על העצמי ועל האחר מפני המיניות הרצחנית שהייתה עלולה להרוג את בת הזוג ואת המשפחה של האנליטיקאי. ההיגיון? אישה-פנדורה זו מכילה רוע מיניות-חרא אשר אם יתחבר לחרא אחר יהרוג את האבות ויהרוס את הסדר הפטרנלי.

נחשוב כעת על אותו רגע בפגישה שבו אנני מרגישה שהיא עייפה ורוצה לישון. משא היתר שגורם לה להיות עייפה הוא הצורך שלה להכיל יותר מדי (חרא). התנתקות העצמי היא הגנה מפני פעולת תגמול פוטנציאלית – הגנה מפני הרצון לחרבן על האחר. שימו לב להיגיון הרצף הזה במשפטים הבאים: 'נעלמתי. אולי זה מה שהשינה עושה. מאפשרת לי להיעלם. מפני שאם אני לא אהיה – אנשים לא יצטרכו ללכת ולעזוב אותי'. עמוסה מדי, כועסת, חוששת שעל סף התחברות לחראים אחרים, אם אני אירדם ואיעלם, אם אתנתק מאחרים הם לא ינטשו אותי. אנני מלמדת אותנו שעל ידי ניתוק מהמשפחה, כשהיא הופכת ללוויין, היא מסוגלת לשמר מערכת יחסים עם אותם אנשים שהיא חוששת שהיא תדחה או תרעיל אותם.

אם נחזור לרגע למשפט שאמרה אנני: 'העצמי שלי כילדה התבונן והיה שקט'. סדר המילים במשפט זה, או המבנה התחבירי, מעניין מאוד. תחביר, הדרך הייחודית שבה האדם פועל בשפה על פי חוקי הדקדוק שלה הינו צורה שונה של חשיבה לא-מודעת. (לדוגמה, הנושא של הצגה כלשהי כולל הרבה מאוד קווי חשיבה, האופן שבו המילים זורמות, האופן שבו בנויים המשפטים, האופן שבו מנוסחות המחשבות: כל אלה מהווים קטגוריה נפרדת בתחום הסמנטי).

אנחנו יכולים לראות שהתחביר שבו משתמשת אנני מצביע על עצמי מפוצל: 'העצמי שלי כילדה'. לעצמי המפוצל יש שתי תכונות מילוליות שונות: הוא 'מתבונן ושקט'. עכשיו אנחנו יודעים שהיא מתייחסת לזמן של הטראומה הגדולה, כשלמעשה היא לא יכלה לדבר עקב כאב נפשי חזק. במשפט הקצר הזה, התחביר שלה בעצמו מבטא את מורכבותו של הכאב ואת הפיצול בעצמי. התחביר גם מהווה רמז פוטנציאלי לילדה שמביטה בחלון/ 'מראה'. הזיכרון שלה הוא שכשהיא הביטה במראה, הדמות שניבטה אליה זזה בזמן שהיא עמדה על מקומה. כשהיא נזכרת, אני חושב שהיא ניסתה להיות בעת ובעונה אחת גם המתבוננת וגם הדמות שמביטים בה. היא מכחישה את תנועתה שלה, אולם התנועה מושלכת על דמות: הדמות שזזה. הניסיון להיות בשני מקומות בעת ובעונה אחת יוצר מצוקה וחרדה – חרדה שהיא זוכרת בעוצמה רבה מפני שהיא הייתה בשני המקומות

באותה עת. וזה מחבר אותה כמובן למטרה המציצנית שלה להסתכל לתוך ג'יימס, לנסות לגלות את המציאות הפנימית שלו.

באופן חריג, האנליטיקאי חורג מגבולות הזמן. האם נוכל לאתר את הרעיונות הלא-מודעים הגורמים להריגה מן הזמן המוקצב להיות פעולה לוגית מבחינתו? האם מושג ה'זמן' היה בכלל חלק מהפגישה הזאת?

המטופלת הציגה תמונה של עימות משפחתי שנראה מתמשך לעד ואשר רוקן את מחשבותיה. אפשר לראות זאת כתקשורת אשר, כילדה, לא היה לה זמן לחשוב בצורה יסודית מה התרחש. היא מתייחסת באופן ישיר לחוסר יכולתה לסבול את העובדה שהזמן חולף – הצורך לחכות שבוע כדי לראות את מרקוס, כאב שהאנליטיקאי בהחלט יכול לפצות עליו מכיוון שהוא נמצא אתה והוא גם נותן לה יותר זמן. אנני מתייחסת ישירות גם להיעלמותו של אביה, וקובעת באופן משתמע שלא היה לה די זמן להיות אתו. ואז היא ממשיכה בעניינים נדושים, ושוב מדברת על נושאים מוכרים. האנליטיקאי מצביע על כך, 'כבר דיברנו על הדברים הללו רבות עד עכשיו בלי לכנות את זה כך'. לנו לא ברור כל כך למה הכוונה כאן ב'זה', אבל האנליטיקאי והמטופלת מבינים את 'זה'. המילה 'רעיל' חוזרת כמה פעמים, כמו תיפוף בקצב קבוע, ולאחר כמה אסוציאציות נוספות אנני נעשית ישנונית. האנליטיקאי שואל אותה מה היא חושבת על כך. אנחנו יכולים לשער שהמטופלת הרגישה שהזמן נגמר והיא מודעת לכך שהמטפל לא הפסיק את הפגישה. בתגובה לשאלתו על רצונה לישון, היא עונה, 'זו התנתקות (shutdown)'. אני חושב שהמילה הזאת מתייחסת בחלקה גם לעובדה ששעת הטיפול עומדת להסתיים. אנחנו יכולים להתחקות אחר ההיגיון של האסוציאציות הבאות, אולם היא עוברת לדבר על הפחד שלה שגם אמה תילקח ממנה. האם ייתכן שהאנליטיקאי שלה עבר את גבולות הזמן מכיוון שהוא המתין למשהו שנמצא באוויר ושעדיין לא נאמר מפורשות. האם למטופלת יש צורך להמשיך לאחר תום הזמן, לעבור מעל למצופה ולנתון לביקורת ולהגיע לתחום אחר כדי לדבר על אמה הנעלמת? ומה אנחנו צריכים להבין מרצף האסוציאציות האחרונות המתייחסות לזרועה השבורה? היא אומרת שהיא ניסתה להסתיר זאת – ומצטטת את עצמה, 'אני לא פצועה, לכו מכאן, אל תשימו לב!' – ומסבירה שזה גרם לה להיות בולטת. האם היא מרגישה שהאנליטיקאי ממשיך בפגישה מעבר לזמן בגלל הפציעה שלה? האם נראות כזו מעוררת בה חרדה?

אם נתייחס לפואטיקה של הפגישה של אנני (האופן שבו היא מגישה

את דבריה), לעתים דיבורה יכול להיראות קצת מאני. מסמנים חשובים מוצגים כשמות פעולה – חשיבה, דיבור, תחושה – והיא גם משתמשת בזיכרון. במעבר המהיר בין האובייקטים השונים יש פיזיות מסוימת אשר בשילוב עם כמה מהמסקנות הקלילות והלא רציניות שהיא מגיעה אליהם יכול להצביע על מצב תודעה מסוג K-³⁴.

אך למה הכוונה ב'מאני', והאם נוכל להיות בטוחים שזהו המונח הנכון במקרה זה? ההערות של אנני מדגישות מספר איכויות מנטליות – מהירות, קיצור, רדידות, קסם, אירוניה – ואלה יכולים להצביע על ייצוג מאני. למעשה החומר שמובא לאחר מכן כל כך עשיר בפרטים שאני מאמין שמדובר כאן במשהו אחר שקורה כאן. ה'הכול' שאנני מזכירה בהערותיה מרמז על נוכחותו של עיבוי אינטנסיבי. לפיכך, דרך אחת להבחין בין שני אופני חשיבה מנוגדים אלה – מאני ומעובה – היא לראות אם חשיבה כזאת היא בעלת משמעות. האם היא משחררת, כמו כאן, חומר עשיר נוסף או שמא לאחריה יופיעו רק דיבורים ריקים?

נבחן לרגע כיצד הפגישה של יום שלישי מתפתחת באופן אסוציאטיבי-חופשי ונבנית על הפגישה של יום שני. איזה קו חשיבה עובר וממשיך כאן? כדי לחשוב כך אנחנו צריכים לתפקד ברמה אחרת. אנחנו חייבים להתרחק מהפרטים הקטנים ביותר של המיקרו-אנליזה כדי לעשות הפשטה של נושאים נפשיים רחבים יותר.

אחד מהם יכול להיות מוצג כשאלה. ביום שני אנני שואלת את עצמה מדוע היא לא מצליחה למצוא מישהו כמו האנליטיקאי. היא מגיעה למסקנה שהיא 'צרה' (mess) מסרטנת. בפגישה של יום שלישי, כשהיא מדברת על מאגי, סוזן ואחרים, היא אומרת באקראי, 'במקום להיות מישהי תומכת אני מנסה לעכב אותו. לא בפקחות רבה אני עולה על הבעיות שלהם ומנצלת אותן'.

ביום שני היא מדווחת על סוף שבוע של דיבורים עם קרלוס כשהוא חש שהיא מאשימה אותו שהוא טיפש – ללא ספק עקב אכילס שלו. באותה פגישה, אנני פולשת אל האנליטיקאי באמצעות שאלה על המציצנות שלו ומציבה את האנליטיקאי בעמדה פגיעה. כך, הפעולה הראשונה עם קרלוס יוצרת הזדהות השלכתית ואילו השנייה היא הפעולה העברתית של העובדה שהיא מתערבת בחייהם של אנשים שונים. ביום שלישי היא מרחיקה לכת

34 לפי התאוריה של ביון K מסמל את הידע, K- מסמל את המצב הנפשי שנועד ליטול מהעצמי את היכולת שלו לדעת.

הרבה יותר במושגים של פיתוח התובנות הללו אצלה. עכשיו היא למעשה אומרת שהיא אכזרית לבני אדם מכיוון שהיא משחקת-משתמשת במה שהיא תופסת כחולשות שלהם.

עם זאת, המסקנה המודעת של אנני מתעלמת מהפירוש הלא-מודע של הסיבה לכך שהיא מנצלת את חולשותיהם של אחרים. עלינו לזכור שבפגישה עלה הקשר בין השיחה עם מרקוס כמשהו שממלא את החורים בחיים שלהם: חורים שנוצרו בגלל האובייקטים האבודים. כשהיא מדווחת על הרגשתה שדיבור יכול להיות רעיל, היא מוסיפה שהיא מנסה 'לעכב אנשים'. האנליטיקאי אומר שהיא מדברת 'כמי שרגשותיה משולבים וכרוכים בחייהם של אנשים אחרים'.

אנני יכולה לראות את אכזריותה אולם היא אינה רואה את הסיבה הלא-מודעת שבגללה היא משתמשת בנקודות הכאובות באופיים של אנשים אחרים. הניסיון שלה להיאחז בהם הוא הגורם לכך, וזה בסדר מבחינתה אם כדי להיאחז בהם היא צריכה לפגוע בהם ולהכאיב להם.

האם אומרים זאת למטופלת? ברגע המתאים, מובן שזה יהיה נכון. אולם כאן אנו רואים עדות לכך שאנני חושבת על כך בעצמה ולכן לא יהיה זה נכון שהאנליטיקאי יאמר זאת מפורשות. באופן אירוני, האמונה שמודעות משחררת איננה תמיד נכונה. יש פעמים שבהם המודעות תפריע למעשה לחשיבה הלא-מודעת, אשר אם לא יגעו בה תפתח יותר תובנות ותאפשר שינוי נפשי רב יותר וטוב יותר.

לבסוף, נשוב לשאלות ששאלנו בסוף הפגישה של יום שני. מתוך רצף הרעיונות הסקנו שאנני מציבה שאלה אחת (מיני רבות): 'מדוע כשאני חודרת אליך במטרה מציצנית כדי למצוא את החרא שבך, אינך חושב שזה מרגש? ומדוע זה גורם לי להרגיש טוב יותר?'

בפגישה של יום שלישי אנני מדברת על כך שלמרקוס 'יש חור במקום שבו הייתה אשתו' – חור, שללא ספק היא מדברת עליו רבות עם מרקוס: 'היו לנו הרבה שיחות כל יום ועכשיו אין כלום'. רצף האסוציאציות הבא עוסק בָּסָם ובניתוח שלה. 'צינורות הניקוז הזדהמו. והאנטיבייטיקה גרמה לפרכוסים. עכשיו היא חיה והכול בסדר'.

קשה לשמוע את אנני מדברת על 'החור הזה' עם מרקוס בלי לחשוב מיד על פי הטבעת. אנחנו גם יודעים שאנני מדברת כדי לחדור לאנשים ולמצוא את החרא בתוכם. אולם במקרה של מרקוס, המאמץ שלה להיכנס לחור שלו כדי למצוא מה קורה בתוכו אינו מצליח: זה דוחה אותו.

כפי שאנחנו יודעים, המסקנה של אנני היא שדיבור מגרש את האחר, ואם

היא רוצה לגרום לכך שאנשים לא יעזבו אותה היא חייבת להישאר במקום מסתור. מה שהיא מגלה בהעברה, הוא שחדירה לחור (או לחורים) של האנליטיקאי אינה מעוררת אותו. האנליטיקאי נותן לה פירוש חשוב מאוד, ואומר שהיא מדברת כדי להתחבר לאנשים. התובנה הזאת, שהאנליטיקאי דיווח כי הגיע אליה במקרה וללא תכנון מראש, מציעה לאנני תובנה על הסיבה שהיא מדברת. החדירות האנליות של סבתה עוררו וריגשו את אנני וגרמו לה לחבר בין מניע לעוררות למצב של דיבור שבו היא חודרת אל האחר. אולם ברמה יותר בסיסית, זו הייתה הדרך היחידה שבה הצליחה לשמור על קשר עם הדמות האימהית הזאת – להבטיח שהיא לא תינטש. לפיכך הצורך שלה לקשר עלה על העוררות וההתרגשות.

אנני – פגישה שלישית (יום רביעי)

אנני

הפגישה מתחילה בהצגת ההמשך של כמה קווי חשיבה: להיות עייפה, לישון ודבר מה שחסר (הסטודנטים שנעדרו). אנני מציינת שהפגישה הקודמת גלשה מעבר לזמן המוקצב בעשר דקות. היא תוהה מדוע, אולם אומרת שהיא מעריכה זאת. עם זאת, ההערה הראשונה שלה מרמזת על מצב רוחה לאחר הפגישה – היא לא יכלה לצלם, היה לה חם מדי והיא הייתה עייפה. היא ישנה קצת ובאה ללמד בכיתה שבה נעדרו כמה

אני מרגישה הרבה יותר טוב היום. אחרי הפגישה שלנו אתמול הלכתי לצלם אבל לא עשיתי כלום. הרגשתי שהאור לא בסדר. היה חם מדי ושום דבר לא נראה כמו שצריך. והייתי עדיין עייפה. אז הלכתי הביתה וישנתי קצת. אחרי זה הלכתי ללמד. דווקא נהנית. רק ארבעה מתוך שבעה הסטודנטים הגיעו, וכל הנעדרים היו תלמידי השנה הראשונה. זה היה נחמד מאוד. הייתי מאוד תמציתית וממוקדת. אמרתי להם: 'אני נותנת לכם מטלה מסוימת – אם תעשו

סטודנטים מהשיעור. זה מתחבר עם התחושה של עומס יתר, שחם לה מדי (נרגשת) מכל כך הרבה חרא שיוצא ממנה, כך שהיא הייתה חייבת ללכת לישון. כפי שנראה בהמשך, זה היה עומס יתר חיוני.

אולי האנליטיקאי נשאר יותר זמן מכיוון שהוא רצה בכך.

היא שואלת מיד שאלה לא מודעת על חוסר הנראות שלה. היא מתחילה בהערה על בנו של מרקוס, וממשיכה בהבחנה שלה ששהייתה עם ג'יימס מאפשרת לה להיות בלתי נראית. אחר כך היא מעירה שכשאמה מתה 'המצב הזה - של להיות בלתי נראית - כבר לא היה אפשרי'. (נחזור עוד לחוסר ההיגיון שבהערה זו). והיא ממשיכה ואומרת, 'משהו בקשר שלי איתה גרם לצורך הזה שלי להיות בלתי נראית'. בשלב זה, הלא־מודע מציב שאלה: 'מה היה שם בקשר שלי עם אמי שגרם לי לצורך להיות בלתי נראית?'

נראה שהאסוציאציות החופשיות של אנני עונות על השאלה הזאת בשני קווים. ראשית, נתבונן שנית בהיגיון שברצף הזה. אחזור כאן רק על שני משפטים: 'משהו בקשר שלי איתה גרם לצורך הזה שלי להיות בלתי נראית'. כנראה שטס סיפרה לכל המורים שהיא

אותה תקבלו 100. אם לא תעשו אותה תקבלו ציון נכשל. המטלה היא ללכת לספרייה לאמנות ולמצוא ציור, כל ציור שתמצאו שהוא חדש לכם, להביא אותו לכיתה ולהסביר אילו דברים התחווירו לכם מהציור!.

[הפסקה] אני לא יודעת אם המשכת אתמול יותר מהרגיל ככוונה מפני שהדברים היו עוצמתיים, או מפני שפשוט טעית בהערכת הזמן, אבל אני שמחה שזה מה שקרה. ברגעים המעטים הללו שהיו מעבר לסיום השעה, קרו המון דברים. ואני מעריכה את זה גם אם זו הייתה טעות שלך. דאגתי שאולי יש מישהו בחוץ שמחכה להיכנס. לו אני הייתי צריכה להמתין עשר דקות הייתי כועסת על כך. וזה מוביל אותי לעוד שתי מחשבות: הסטודנטים רצו להישאר אמש אחרי בלילה ולערוך את הסרטם שלהם. זה היה נחמד לגלות שהם רוצים להישאר. והדבר השני הוא שהבוקר דיברתי עם מרקוס. הוא סיפר לי שבנו האמצעי עוזר לבנו הצעיר בשיעורי הלטינית. והם היו ממש עסוקים ושקועים בזה. ואז הבכור נכנס אל החדר והם התעלמו ממנו. אז הוא יצא מהחדר, הלך למרקוס והתלונן: 'אני בלתי נראה! ומה יקרה אם אני אלך לבית ספר ואף אחד לא יראה אותי?' הוא טיפוס חברותי מאוד ולא יכול היה

אוהבת אותי אז עכשיו הם מציקים לי קצת ואומרים: 'מה את עושה שאנו לא עושים?' באופן מעשי, לא הייתי מתערב כאן, אולם מעניין לשקול כיצד אפשר לפרש את ההיגיון של הלא-מודע כאן. אולי באופן הבא: 'את תוהה מה היה שם בקשר שלך עם אימך שיצר את הצורך שלך להיות בלתי נראית, ולאחר מכן המשכת במחשבה על כמה טס אוהבת אותך. האם ייתכן שהייתה זאת אהבת אימך אליך שממנה רצית להימנע; היית חייבת להיות בלתי נראית כדי שלא תוכל לראות אותך ולאהוב אותך?' אנחנו יודעים שאנני פחדה מהרגעים שבהם ניסתה אמה לנחם אותה. ולכן אנחנו סומכים כאן קצת על ההיסטוריה הידועה.

האם הייתה דברנית, פעילה פוליטית שיכלה לדבר ללא ליאות. ולכן את החוליה הפרשנית האחרונה אפשר לנסח כך: 'את לא רצית שאמא תציץ לתוך המחשבות שלך, הרגשת שהיא מלאה בחרא, ובאופן שאפשר להבין חששת שזה יגרום לה לנטוש אותך.' חשוב לציין כאן שאמה של האם העבירה לדורות הנשים במשפחה את המסר שנשים חייבות להיטהר אנלית

לסבול שמתעלמים ממנו. אבל לאחיו הצעיר לא הייתה בעיה. מעניין שהוא סיפר לי על כך אחרי המפגש שלנו שבו אני דיברתי על כך שניסיתי להיות בלתי נראית. אם לפשט את זה, כשהייתי עם ג'יימס יכולתי להישאר במצב נוח – לא נוח, של להיות בלתי נראית. מעניין שכשאמא שלי מתה המצב הזה כבר לא היה אפשרי. משהו בקשר שלי איתה יצר אצלי צורך להיות בלתי נראית. נראה שטס ספרה לכל המורים שהיא אוהבת אותי, אז עכשיו כולם צוחקים ומתגרים בי: 'מה את עושה שאנו לא עושים?'

אנליטיקאי
ואמרת להם?

כדי שהחרא לא יצא מהפה שלהן. אממה של אנני לא יכלה להפסיק לדבר. אנני מפחדת שגם היא איננה יכולה להפסיק והילדה השנייה של סבתה (דודתה) מספרת לה סיפור על אישה (פנדורה) שלא יכולה להכיל סודות.

אך אין זה קו החשיבה היחיד שמעלה את השאלה, 'מדוע אני עושה את עצמי בלתי נראית כשאני בחברת אימי?'

אנני

אנני מניבה בעזרת רצף האסוציאציות החופשיות הבא כשהיא דנה בסטודנטית שלה, טס, שעליה היא אומרת, 'היא לא צריכה שיגידו לה מה לעשות'. אני חושב שכאן מתבקשות השאלה והתשובה הבאה: 'מה היה שם בקשר שגרם לי להיות בלתי נראית?' 'לו הייתי נראית, אמא הייתה אומרת לי מה לעשות?' לקו החשיבה הזה זה מצטרף קו נוסף המתמקד במילה 'בלתי נראית'. טס אמרה למורים האחרים שהיא אוהבת את אנני והמורים שואלים: 'מה את עושה שאנו לא עושים?' האנליטיקאי שואל: 'ואמרת להם?' – עכשיו יש לנו שתי שאלות מפורשות. המטופלת מאמינה באמת ובתמים שהיא איננה יודעת את התשובה

[מחייכת] אני אמורה לדעת? לבחורה הזאת לא צריך לומר שום דבר רק לבקש ממנה מידע. לדוגמה, במקום, 'למה את עושה את זה?' צריך להיות, 'איך את יכולה לעשות את זה; בסרט הזה אין כל רגש – כיצד תוכלי להכניס לשם קצת רגש?' תמיד נראה שהרעיונות הראשונים שלה לא יצליחו בכלל. קצת טיפשיים.

היא אוהבת אנפות. היא נוסעת לטבע לצלם אנפות. והמורה שלה שואלת אותה: 'למה את עושה את זה? אולי את בכלל לא צריכה לצלם ציפורים, וכדומה'. ואני אמרתי לה: 'מה את אוהבת באנפות?' היא חשבה קצת ואמרה: 'מגיל ארבע אני אוספת תמונות של אנפות. בפעם הראשונה שראיתי אנפה הייתי עם סבא שלי. האנפות תמיד הקסימו

לשאלה זו – 'אני אמורה לדעת את זה?' – אולם באופן טיפוסי לדיאלקטיקה לא־מודעת זו, היא מיד עונה על השאלה ואומרת שאוהבים אותה מפני שהיא לא אומרת לסטודנטים מה לעשות. אפשר לראות כאן מנקודת מבט אישית תאורטית את הדגש ששם ויניקוט על המרחב הפוטנציאלי, הסביבה האימהית המחזיקה, ייצוג האובייקטים והשימוש באובייקט.

אנני אומרת על טס, 'תמיד נראה שהרעיונות הראשוניים שלה לא יצליחו בכלל', והאמירה הבאה היא: בסרט הזה אין כל רגש – איך תצליחי להכניס אותו? כשהיא מדברת על טס, אנני מתארת את הדילמה שלה עצמה. כיצד תצליח היא להיכנס עמוק יותר לדברים, כיצד תוכל לפתח עומק רגשי, כשהיא בעצם לווין שנע מסביב במסלול יחסי האובייקט במקום להיכנס אליהם? התשובה שלה היא שהיא צריכה להתחיל ברעיונות שנראים קשים ליישום ולעבודה.

אנני מתארת את אהבתה של טס לאנפות, אולם האמת היא שמדובר כאן בסיפור מורכב של נערה ואהבתה לסבה. לפיכך, כדי להיכנס עמוק יותר לדברים יש להתאהב כמו ילד.

אותי. הוא כל הזמן האכיל אותי בכריכים קטנים כשאני עמדתי והסתכלתי באנפות. האנפות מחזירות אותי לכל חוויית הסבא שלי. ואני מנסה לשמר את החוויה הזאת ולהנציח אותה.' ואז אני שאלתי, 'טוב, ואיך את מתכוונת לעשות את זה?' והיא אמרה: 'אני אהפוך את התמונות והסרטים שאספתי על האנפות לסרט תיעודי, ואוסיף להם תיאור, ואז אולי אצטרף לסרטון שלי סרט תעודה גדול שכבר צולם על אנפות.' אמרתי לה, 'את יודעת מה, אני חושבת שזה עשוי להיות מוצלח מאוד. את מעמידה זה מול זה יופי ו'קישו', את הזיכרון מול המוחשי והקיים.' וכך למעשה היא לוקחת רעיון קצת טיפשי וערטילאי והופכת אותו למשהו יישומי ומוחשי. המורים מנסים לכפות עליה את תהליך החשיבה והעבודה שלהם. אני אמרתי לה משהו שונה, שהתהליך חייב להיות כמו שהיא רואה אותו. בגלל זה היא אמרה לכולם שהיא מאוהבת בי.

אנליטיקאי

למעשה, את אמרת לה שזה בסדר ללכת לפי ההרגשה שלה וההשראה שלה.

יש להבחין בקו חשיבה שונה בתוך סיפורה של טס. בדרך מרתקת אנני מעלה שתי שאלות, אחת נכונה והשנייה לא נכונה: במקום 'למה את עושה את זה?' השאלה צריכה להיות, 'איך את יכולה לעשות את זה?' לא מתוך הטלת אשמה, אלא בהושטת עזרה מתוך אמפתיה. ועל מה השאלות הללו? 'בסרט הזה אין רגש - כיצד תוכלי להכניסו לשם?' עקבנו אחרי קו חשיבה שמביע את הידע הלא-מודע של אנני על ההתנתקות שלה מיחסי אובייקט, על סגנון דיבור פזיז ולא רציני, בקושי נוגע בעומק. כאן היא מממשיכה בשאלה זו ואומרת לעצמה כיצד תוכל להתרחק ולהתקדם מהשלב האמוטיבי-מצינני להגשמה רגשית של הדברים המצולמים: של העולם התיאורי.

תשובתה הלא-מודעת והעקיפה היא שהיא יכולה לעשות זאת בעזרת האהבה והעזרה של אחר שהוא גבר מאפשר. היא מנסה להבריא את נישואי האב באמצעות הסבא. אין זה אבא שבאמצעותו המטרות המיניות שלה יהיו הרסניות. יחסים לסבים וסבתות הם כמעט תמיד יחסים של העצמי עם ההורים שהם מעל לעימות: סוג של טרנסצנדנציה של האדיפלי.

ולכן, נוכל לראות בסיפור של טס הרחבת החשיבה האסוציאטיבית של בעיית ההתנתקות של אנני מאימה ותשובה לבעיה זו. האחר שהיא מחפשת, שממנו לא תוכל להסתתר ולהיות בלתי נראית, יצטרך להיות מישהו שיטפל בה וירשה לה להיות ילדה.

אנפה היא אובייקט עף, אבל כזה שאוהב לבלות זמן רב על הקרקע. הוא מספיק קרוב כדי שבני אדם יוכלו להתבונן בו בסביבתו הטבעית. הוא איננו לוויין, גולה לצמיתות שנגזר עליו להיות תמיד בחלל החיצון. המסמן 'אנפה' (באנגלית - heron) מכיל בתוכו את המילים האנגליות here ו-on. איננו יודעים את משמעות המילים הללו עבור טס, אבל עבור אנני הלוויין, יצור שיכול לעוף וגם להיות 'כאן' על פני האדמה הוא משמעותי ביותר. הבאת הציפור הזאת לפגישה והחזרה על שמה הופכת אותה לאובייקט האסוציאטיבי שלה.

אנני

אנני מקשרת את עבודתה עם טס להימצאותה באנליזה, כך שהעברה ממשיכה אבל תומכת גם בקווי חשיבה אחרים. היא שואלת שאלה: כיצד התהליך הזה עובד?

כן, וכל האחרים מבולבלים. אני מניחה שמטופלים שנמצאים באנליזה מתנהגים בהתאם לדפוסים שלהם וזוהי מעין חידה שצריך לפתור לפעמים. יש כמובן מסגרת שחושבים לפיה, אבל בנוסף ישנו

גם המטופל, וזה כמובן נעשה משהו שונה לגמרי. עמדתי לשאול אותך... זו שאלה קצת מצחיקה. חשבתי על התהליך שאני עברתי כאן מן ההתחלה. כל המטמורפוזה... אני מניחה. ורציתי לשאול אותך אם יש לזה שם?

אנליטיקאי

איך את מגדירה 'מטמורפוזה'?

אנני

האנליזה מאפשרת לאנני להיות כזחל, להיות מוגנת בנוכחות האחר (הישות הסבית של האנליטיקאי).

שינוי מדבר אחד לדבר אחר – מזחל לחרק שמתפקד לחלוטין! [מחייכת] החלומות שלי על כך שאני זחל... אני לא יודעת אם יש לכך מונח פסיכולוגי, אם צריך לתת לזה שם, מעניין אותי לדעת באיזו מילה אתה היית משתמש.

אנליטיקאי

האנליטיקאי איננו מצליח למצוא מילה יפה. המילים שלו נשארות בתחום הזחליליות. אולם ייתכן שהדימוי של אנני-כזחל על ספה של מטמורפוזה (לידה בשפה הנכונה) הוא דימוי המייצג נושא שקשור בהפרשות. (זחל כצואה; פתילות כזחלים) ממש לפני שהוא משתחרר באמצעות השפה. אם נזכור את זה שהיא השתתקה, ולא הביעה במילים את מה שהרגישה, אנני נותנת ביטוי

האמת היא שהשדה שלי יבש לגמרי בתחום זה/אני מרגיש שאין לי הרבה לתרום בתחום זה. אני נוטה לחשוב על הדברים הללו באופן ליניארי מדי.

מילולי למה שקודם היה לא מקובל (חרא). אין אלה מילים הרסניות, ממאירות, אלא שפה כשדרה יצירתית לביטוי רעיונות ורגשות. וכך היא המירה את המשמעות של אובייקט הזחל – מאובייקט מוגן (גולם) למשהו במצב נסגני שנמצא בתהליך של התפתחות.

אנני

העוצמה של הרגע הזה מתפזרת, כשקווי חשיבה שהתמזגו תחילה מתפצלים. המילה 'שלם' חוזרת שוב, כמו בסיפור של מטפס ההרים שחושב שמה שהוא עושה הוא 'תהליך שלם של השתלבות אדם-גוף', שאותו מקשרת המטופלת לצילום. היא מוצאת במקצוע שלה משהו שגורם לה להרגיש יותר שלמה, במקום ריקה (באנגלית יש כאן משחק מילים בין המילה שלמה - whole למילה hole – חור).

נתייחס עתה לתכונת אופי שקובעת את התקשורת של אנני. אופי הוא כשלעצמו קו ביטוי לא מודע.

ראשית כבר ראינו כיצד ישנם פרצים פתאומיים של השלכה ושל הזדהות השלכתית כשהיא חושבת על משהו באמצעות עיסוקם של אחרים. הבחנו גם בחומר נפשי

שמעתי שאפשר 'לסיים' אנליזה, אבל החקירה והבחינה של הדברים נמשכת. אין באמת מצב שבו מגיעים לסוף מכיוון שהכול כל כך מורכב. זה מצחיק, הספר הזה שסיפרתי לך עליו פעם, על השינה. זה על חלימה. ההרגל שלי הוא שאני מתחילה שניים שלושה ספרים, ואז מניחה אותם בצד כדי לסיים אחר כך. לא יכולתי להאמין לדברים שהיו כתובים שם. הסופר הוא מטפס הרים וחוקר חלומות וראיה. אולי אנדרוס? זה מעניין שהוא חושב על זה כעל תהליך שלם של השתלבות אדם-גוף. גם עשיית סרטים דומה לזה במידה מסוימת. הוא מדבר למשל על הראייה. אם אתה חושב על הפיזיקה של הראייה, מדובר בכמה תאים ברשתית, מדוכים וקנים וכדומה. המוח הוא זה שמחבר את החלקים השונים וגורם לנו לראות. אנחנו

מאני-רדוד שגוזל ממנה תחושה של מעורבות רגשית עמוקה. קווי ביטוי אלה, כמו כל הקווים לעולם אינם שקטים, אולם הם יכולים לסגת ולשוב ברקע. הם חוזרים למרכז הבמה כשהיא דנה בספר. האסוציאציה החופשית הראשונה שלה היא שהיא תמיד מתחילה שניים או שלושה ספרים, ומניחה אותם בצד עד שבשלב מאוחר יותר היא מסיימת אותם. זוהי דרך לדון בדפוס המאני של האסוציאציות החופשיות שלה. עכשיו היא מגיעה למחשבה שהתנסות 'חיונית וחשובה לאופן שבו אתה רואה דברים', וממשיכה לדבר על לקיחת סם, דוגמה לפעולה מאנית שגורמת לחוויה פסיכוטית.

מכאן מגיעה אנני למסקנה ש'התנסות יכולה להיות שונה אצל אנשים שונים' – הערה יוצאת דופן, לא בגלל שהיא נכונה, אלא מפני שצמד המילים 'יכולה להיות' שהופכות את הברור לשביר יותר. ומה אם אין הבדל? היא מסכמת ואומרת: 'ולכן בעצם אתה יכול לעשות סרטים שהם שלך, אישיים.'

קו חשיבה זה ממשיך בשאלה: 'לו יכולתי לראות מבעד לעיניו של מישהו אחר, מה הייתי רואה?'

לומדים מהניסיון מה לראות. הוא חולם בצורה ברורה מאוד. הוא היה מופתע מכך שבחלום יכולות להיות חוויות ויזואליות עשירות כל כך. הוא רצה לבדוק מהי תרומתו של המוח לראייה. עכברים שגדלו בלי לראות קווים אופקיים לא ראו אותם גם כשבגרו! ההתנסות חיונית וחשובה לאופן שבו אתה רואה דברים. כשלקחתי סם בפעם הראשונה, חשבתי, 'האם האור שאני רואה בצבע תכלת הוא האור שמישהו אחר רואה בצבע כתום?' ההתנסות אצל אנשים שונים יכולה להיות שונה, ולכן בעצם אתה יכול לעשות סרטים שהם שלך, אישיים.

**אנליטיקאי
המממ.**

אנני

הספר שלו הוא כמו המעבר לשם. בית הספר לאמנות שבו אני מלמדת מדגיש את המטלות ולא את

אסוציאציה חופשית יעילה מופיעה
מיד לאחר השאלה, והיא אומרת
למטפל: 'פתאום אני חושבת
שאתה לא מסכים'.

הדברים שהסטודנטים רוצים לצלם.
הספר הזה היה באמת מעניין. לו
יכולתי לראות מבעד לעיניו של
מישהו אחר, כיצד היו נראים
הדברים? פתאום אני חושבת שאתה
לא מסכים.

אנליטיקאי

מה את חושבת?

אנני

אתה היססת לרגע לפני שאמרת
'המממ' כאילו שהתלבטת בקשר לזה
והטלת בזה ספק במקום לקבל את
זה שאני מניחה דבר הגיוני ונכון
לעשות.

אנליטיקאי

אני מאוכזב שככה זה נתפס ואני
חושב שאנחנו צריכים להקדיש לזה
מעט מחשבה. אני תוהה אם אולי
ציפית לחוסר הסכמה.

אנני

ג'יימס היה צריך לקבוע לעצמו דעה
ומיד למצוא לה תימוכין. או לומר
את אותו הדבר שאני אמרתי באופן
שונה. או לומר לא, ואז לחזור על
מה שאני אמרתי, ואז זה היה הופך
להיות שלו. הוא אף פעם לא אמר:
'זה מעניין, ומה עוד הם אמרו?' אף
פעם, אף פעם.

ג'יימס לא יכול היה להרשות לה
חשיבה נפרדת.

אנליטיקאי

כאילו שלא אמרת שום דבר אף פעם.

אני

היא חוזרת לרעיון של להפוך
לבלתי נראית

הרושם בקהילה הוא שג'יימס מנכס
לו את דעותיהם ורעיונותיהם של כל
האחרים מבלי להכיר בזה שהם היו
קודם רעיונות שלהם.... אני שוב
בלתי נראית! להיות בלתי נראית
אתו היה יותר מדי בשבילי.

[המפגש מסתיים.]

דיון

הבה נחשוב על קו קצר של היגיון לא-מודע בפגישה זו.
המטופלת דיברה על כך שבהתחלה היה בלבול ומהבלבול הפציע דפוס:
הן באמנות והן באנליזה. קשה לפענח (figure out) את הדברים – כאן
שוב חוזרת המילה האנגלית figure – שפירושה גם דמות, תבנית (גזרה
– גוף אישה), ושהיה לה תפקיד מרכזי בפגישה של יום שני. כשהרגש
גובר היא אומרת שהאנליזה מעניקה לה מסגרת שבה אפשר לחשוב
מחשבות ואז 'ישנו גם המטופל וזה הופך למשהו אחר לגמרי'. המילה
(whole – בעברית גם, 'שלם', ו'לגמרי') חוזרת שוב אחרי כמה שניות.
ואת המטמורפוזה, או המהפך, שעברה באנליזה היא מקשרת שוב לעניין
החלום על הזחל והחרקים.

בפגישה קודמת היא חשבה על חור (hole) בגופה – הציסטה שתוסר
בעוד זמן קצר, אבל גם דברים אחרים הוסרו ממנה ובכללם הזהות שלה.
העובדה שאנני לא התייחסה לניתוח להסרת הציסטה בפגישה זו יכולה
להיות צורה של חשיבה לא-מודעת באמצעות ההפעלה (enactment): לא
להזכיר את מה שהיא חשבה עליו כל הזמן – הסרת אובייקט – מהווה
פעולה של הסרה/הרחקה.

עתה אנו עוברים לצליל דומה אם כי למסמן שונה. לא מדובר עוד על חור (hole) אלא על שלם (whole). המילה מתקשרת מיד למטמורפוזה והיא אומרת: 'אני מתעניינת באיזו מילה אתה תשתמש'. המשאלה שתהיה מילה שמתארת את הצורה הזו של שינוי, מילה שהאנליטיקאי יאמר היא משאלה מעניינת וסוג שונה של פעולה מאלו שראינו קודם. אין זה משהו פולשני; זה חיפוש אחר משמעות חדשה. זה קורה כשהיא מבינה שהתהליך האנליטי מתרחש בתוך מסגרת. היינו יכולים לומר שהיא מגלה כאן את ההבדל המהותי בין להיות לבד בנוכחות של האחר, שמאפשר מטמורפוזה יצירתית לקראת שלמות, לבין הבידוד והשהיה בתוך ריק שהוא רגע-הזחל שמשאיר את קיומה כחור.

ובכן, באיזו מילה היינו משתמשים? או במילים אחרות, כיצד אפשר להפוך את החוויה לדיבור? כיצד אפשר למצוא לזה שם?

האנליטיקאי אומר שהוא איננו מכיר מילה כזו, והמטופלת אומרת שכל זה מורכב מאוד. אולי זו הדרך לומר ששום מילה אינה יכולה להביע את החוויה, ובעיקר לא את המהפך הזה, אבל הלא-מודע כבר מצא מילים רבות, דימויים ודוגמאות שמביעים השתנות. לי נראה שחלק זה של הפגישה עמוק ואמיתי יותר ולא עוד רדוד וקל.

מהשיחות הללו אפשר לראות שאסוציאציות חופשיות יכולות להביע בעת ובעונה אחת רעיונות לא-מודעים באופנים שונים. הצעתי כבר שסדרים אלה של הבעה הם חלק מצורות ביטוי שונות שאותן אנו מכנים 'קטגוריות של חשיבה'.

לטענתי, הלא-מודע של המטופלת איננו משקר. אך יש גם ספקנים שאינם חושבים כך. אנליטיקאים שואלים לעתים קרובות את השאלה: ומה עם ההגנות, או ההתנגדות לאסוציאציות החופשיות?

פרויד היה ברור ביותר בהכרתו בקיומן של התנגדויות המתבטאות בשתיקה או במילוליות-יתר מוגזמת. מובן שאי-אפשר לעקוב אחר האסוציאציות החופשיות של המטופלת אם היא שקטה, ובאותה מידה קשה לעקוב אחריהן כשהמטופלת מדברת יותר מדי.

אולם, יש לזכור שחשיבה אסוציאטיבית היא חשיבה לא-מודעת. בתהליך חשיפת המחשבות, המטופל יבטא תמיד את ההגנות שלו. במקרה של אנני, למשל, בפגישה של יום שני, היא פתיינית (מפלטט עם האנליטיקאי), היא מזולזלת ומתנהגת בקלות דעת (מתבדחת עם השוטר שביקש לראות את הרישיון שלה), היא מאדירה את האובייקט (התיאור של מרקוס), היא מזדהה עם האנליטיקאי ומנסה לנהוג כמוהו בסוף השבוע כדי להגן

על כעצמה מאובדן המטפל, היא מביעה באמצעות הזדהות השלכתית את תחושת הזלזול העצמי – כתוצאה מהאידיאליזציה – אצל קרלוס, היא עושה רציונליזציה לנושאים חשובים (אומרת לקרלוס שכל הדברים הללו קשורים לאמו) והיא מתקנת (מרשה לקרלוס לעשות את העבודה בעצמו בסטודיו שלה) ואיננה מתחרטת. כל אחת מהפעולות הללו היא הגנתית. כל פעולה מגנה עליה באותו רגע מסוג מסוים של כאב נפשי.

עם זאת, חשוב להבין מי מספר לנו על ההגנות האלה. מובן שאנני בעצמה עושה זאת. היא אומרת לנו מי היא וכיצד היא מתפקדת ופועלת. והיא עושה זאת באופן לא-מודע ברצף הרגיל של האסוציאציות החופשיות. וכך בעוד שאסוציאציות חופשיות אכן חושפות תהליכי חשיבה הגיוניים הנובעים מרצף של רעיונות, המחשבות הללו יכולו הגנות מפני כאב נפשי, משאלות, זיכרונות וציפיות לגבי יחסים.

אחת הסיבות להצגת הפגישות של אנני לקורא היא שהפגישות הללו רוויות במערכת יחסים העברתית. לאנליטיקאי היה קל יותר, מתחילתה של הפגישה ביום שני, להתמקד רק בהעברה אליו, ואנליטיקאים רבים היו ודאי עושים זאת. אולם, כפי שראינו, ההחלטה שלו הייתה להניח לה להמשיך לדבר ללא כל הפרעה. הוא היה מודע לחלוטין לרמיזות העברתיות לעצמו, אולם הוא גם היה מודע לעובדה שהיא העלתה שאלות חשובות מאוד מהלא-מודע שלה שהולידו קווי חשיבה חיוניים ביותר. מחשבות אלה, שנגעו לדברים שמחוץ להעברה, לא היו מובעים על ידי אנני לו התמקד האנליטיקאי רק בביטויי ההעברה אליו.

עלינו להבחין בין עבודה בתוך ההעברה לבין פירוש ההעברה. קיימת מחלוקת בין האנליטיקאים הצרפתים לבין האנליטיקאים האנגלים בנקודה זו. כשהם מקשיבים לפגישות טיפוליות בצרפת, האנגלים תוהים לא פעם: מדוע אין הם מפרשים את ההעברה? התשובה של הצרפתים היא שלמרות שהם מפרשים את ההעברה בסופו של דבר, הם מעדיפים לבחון את העברה, לעקוב אחריה ולעבוד בתוכה מאשר לפרש אותה באופן מיידי.

האנליטיקאי של אנני היה מודע לחלוטין להעברה שלה כלפיו. בהצגת סיפורי מקרים, עמיתיו הרבו להתעמת אתו ולומר לו שהוא צריך להתייחס אל ההעברה. היו גם פעמים שהוא השתכנע לעשות זאת, אולם הוא המשיך להרגיש שהוא 'גנב' פונקציה שהייתה צריכה להיות של אנני. הוא הרגיש שהיא הייתה מודעת להעברה, שהיא השתמשה בו למטרות רומנטיות דמיוניות, ושחרף העובדה שמדי פעם היא הייתה ממש מאנית

מרוב התרגשות, הוא אפשר לרגשותיה להתפתח והקשיב להן בשקט וברוגע במקום לפרש את מה שהיא 'עשתה לו'.

עמדה קלינית זו מדגימה מתן כבוד יוצא דופן למטופלת. היא מאמינה שהביטויים השונים של המטופלת הם צורות של תקשורת ושהיא אומרת לאנליטיקאי משהו, ולא רק על ההעברה. המטופלת חופשייה להשתמש בהעברה כדי לומר לשניהם על התכונות האחרות של חיי הנפש שלה ועל עברה.

במבט לאחור על שלוש הפגישות הללו אפשר לסכם ולומר, שהעברה מאפשרת לאנני להיצמד לאחר בלי הצורך להיות אכזרית כדי להבטיח את הקשר והקרבה. אף על פי שאנני נזופת באנליטיקאי על שאולי גרם למטופל פוטנציאלי לחכות, כשאפשר לפגישה השנייה להתארך בעשר דקות, היא מאזנת את החשיבה הזאת בווידוי הלא מודע ש'זה היה נחמד' מצדו להאריך אתה, ומביעה זאת גם באסוציאציה החופשית על תלמידיה שרצו להישאר אחרי השעה עשר בלילה כדי 'לערוך' את סרטיהם. בתוך קו חשיבה זה אפשר לראות את ההערכה של אנני לתשוקה של האנליטיקאי להאריך את הפגישה.

כשאנני שואלת על 'התהליך שעברתי כאן', היא מוסיפה מיד, 'כל ה... מטמורפוזוה'. מרעיון זה היא חוזרת ומזכירה את החלום שלה שבו היא הייתה זחל שהופך להיות 'חרק מתפקד'.

שאלה זאת עולה לאחר הפגישה שהתארכה, והיא מאמינה שהמטפל האריך את הפגישה מתוך היענות לתשוקתו. אולם לא מדובר כאן במצב נפשי מיני: מדובר בתשוקה להיות בחברתו של האחר, בדיוק כפי שהסטודנטים שלה נהנו להיות אתה. כשהיא נזכרת בדרישות החינוכיות מטס (תנו לה לעשות את הדבר שהיא רוצה בו, אל תאמרו לה מה לעשות, תנו לה רק זמן) ובסיפור של טס על יחסיה עם סבה (שהיה לו די והותר זמן להיות אתה), עונה אנני על השאלה שהיא מציבה. היא השתנתה, כי חרף היותו מדי פעם אובייקט התשוקות הארוטיות והתוקפניות, והשנאה שלה, האנליטיקאי הוא האחר שנתן לה את המרחב שנתן הסבא של טס, מרחב שבו היא יכלה לעבור בקצב שלה בין השלבים השונים של זחילה (כמו מרבה רגליים), לחזור להתנהלות רגרסיבית (זחל שמישהו אחר מטפל בו) ובסופו של דבר להגיע ממנה ולהיות עצמי עף וחופשי (כמו פרפר). כשהיא עונה על השאלה שלה עצמה, אנני פותרת גם תעלומה שהיא מציבה כשהיא אומרת, 'ניסיון של אנשים יכול להיות שונה, ולכן אתה

בעצם יכול לעשות סרטים שיהיו שלך – אישיים. התלבטנו כאן לגבי המילים 'יכולה להיות'. אם נזכור את הפחד של אנני שאמה תחדור אליה, נוכל להניח שהיא התנתקה כשזה קרה. היא הייתה זקוקה לדימוי רפלקטיבי מהאחר שישקף אותה, אולם האחר הזה לא יכול להיות אמה. מי, אם כן, זה יכול להיות?

זה חייב להיות העצמי. וכך אולי נוכל להבין גם את דמותה במראה ואת העובדה שהיא בטוחה שהדמות במראה זהה. אם אדם חייב להיות מישהו אחר לעצמו – אולם מספיק שונה כדי להפוך את הפיצול הזה למועיל לצמיחתו האישית – העצמי והדמות לא יכולים להיות זהים. הדמות במראה – המייצגת את העצמי – חייבת להיות שונה.

עם זאת, האנליזה אפשרה לה לסגת באמצעות ההעברה לפתרון לא נרקסיסטי, ולכן נוצר הצורך למצוא את דמותה במראה כחלופה ל'אחר'. אנני יכולה להתממה בתחום האהבה העברתית, לחזור לשלב הזחל ומשם בזמן שעבר, היא יכולה לעבור מטמורפוזה ולהפוך לישות חדשה.

בתוך הדימוי שלה, הישות החדשה היא כמובן, 'חרק' ואנחנו יכולים כמובן לתהות את מה או את מי האנליזה יצרה. כשאנו רואים אותו כאובייקט בתוך תחום היחסים בין אובייקטים,

החרק המתעופף יכול לעורר דימוי של מנוסה, של מאניה ועוד. האם היא עדיין בדרך לטרנספורמציה מאנית כלשהי? זה יכול להיות נכון באופן חלקי; כך גם ההיסטוריה של הטרנספורמציות שהיו מאפשרות את המנוסה הזאת. נראה לי שמדובר אולי במנוסה כללית לעבר השחרור.

אנני גילתה את זה בתוך ההעברה. ככל שהיה זה מרתק לחדור לנפשו של האנליטיקאי ולמצוא בו חרא, הצורך באחר הזה, שעוזר לה לצמוח ושאינו היא מרגישה בטוחה, הרבה יותר מספק מההתרגשות של הרגע.

ניתחנו את קווי החשיבה של הפגישה הזאת ואת הקשרים שלה לפגישה של יום שני אך אפשר כמובן להמשיך ולנתח. עם זאת, אפשר לומר שהפגישות של אנני ממחישות במידה מסוימת את המורכבות הסבוכה של ביטויי הלא-מודע בפסיכואנליזה.